
KAMRATFÖRENING
1948
BOCKEN
MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE
REGEMENTES KAMRATFÖRENING
PRIS

BJÖRNKLÄDER

äro segslitna arbetskläder

BOCKEN - 1948

MEDLEMSBLAD FÖR HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

Redaktion: Kapten Gert Nilsson och Löjtnant Ture Karlström, I 14, Gävle

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENINGS UPPGIFT

är att verka för vidmakthållandet och stärkandet av sambandet mellan regementet och bygden samt att främja samhörigheten mellan nuvarande och förutvarande hälsingesoldater.

Medlemsskap kan vinnas av varje svensk man och kvinna, som hyser intresse för föreningens verksamhet.

*

Ordförande: Överste H. Berggren, I 14, tfn 7800, GÄVLE. Vice ordförande Överstelöjtnant E. Hammarström, I 14, tfn 7800, GÄVLE. Sekreterare: Kapten Gert Nilsson, I 14, tfn 7800, GÄVLE. Kassör: Fanjunkare E. V. Andersson, I 14, tfn 7800, GÄVLE. Övriga styrelseledamöter: Riksdagsman Per Persson, Norrby 10, RUNEMO, landstingsman Edvin Jansson, HARNÄS, överstelöjtnant K. G. Sohlén, Strindbergsgatan 32, STOCKHOLM, köpman G. Björk, Götabergsgatan 1 a, JÖNKÖPING, riksdagsman C. P. Wahlmark, Vasagatan 3, UPSALA, löjtnant A. J. Ek, Barnhemsgatan 20, GÄVLE, vaktmästare H. Månsson, 4. Tvärgatan 43, Gävle, nämndeman J. A. Andersson, Hägnan, TRÖNÖDAL.

*

Vid medlemsanmälan eller anskaffning av medlemsnål, minnesskrift m m vänd Eder till Kapten Gert Nilsson, I 14

Tel: Gävle 7800

Föreningens postgirokonto

13 73 32

ELFTE ÅRGÅNGEN 1948

GÄVLE 1948. GEFLEBORGS TRYCKERI A.-B.

Detta nummer har tillkommit genom stöd av bl. a. följande firmor:

F. Ahlgrens Tekn. Fabrik A/B, Gävle
Bil & Traktor, Gävle
J. Em. Delin A/Bol., Gävle
A.-B. Elektro-Armatur, Gävle
Vict. Th. Engwall & Co. A.-Bol, Gefle
Fahlström & Co. A.-Bol., Gefle
Gefleortens Mejeriförening u. p. a., Gefle
Gävle-Dala Travsällskap, Gävle
Philipsons i Gävle Bil A/B, Gävle
Pix Aktiebolag, Gävle
Stockholm-Gävle Slakteriförening u. p. a., Enskede
A. U. Wahlberg A/B. Juvelerarefirma, Gävle
Jacob Wennberg Aktiebolag, Gävle
Isaac Westergren & Co A/B, Gävle
Åkerson & Co. Aktiebolag, Gävle

*

Bergii Tobakshandel A.-B., Gävle
Eric Börjesson, Järnhandel, Gävle
Elektriska Kompaniet A/B, Gävle
Hallbergs Bokhandel, Gävle
E. Johansson, Hovjuvelerare, Gävle
A/B Sjöströms Fabriksbod, Gävle
Skriv- & Ritboks-Aktiebolaget, Gävle
Storviks Järnhandel, Storvik
A. Hildebrand, Hovjuvelerare A.-B., Gävle–Sandviken

HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING HYLLAR MINNET AV

Herr K. B. Jarl Strömsnäs bruk

Målarmästaren Oswald Boltzius Gävle

Fröken Ebba Reuterskiöld Gävle

Kronojägaren Ernst Olsson Järbo

Fabriksarbetaren E. Hedkvist Valbo

Soldaten Anders Elfberg Alfta

Majoren Sam Sandberg Stockholm

Målarmästaren Ragnar Gradén Forsbacka

Översten Thorwald Haase Stockholm

Överste Hans Berggren

Soldater vid Kungl Hälsinge Regemente!

Ett utbildningsår står inför sitt slut, ett arbetsår är till ända. För Er värnpliktiga innebär detta att Ni får återgå till Edert vardagliga värv, för övriga att förberedelserna för ett nytt arbetsår börja. Jag vet att utryckningsdagens glädje nu överskyler alla andra tankar och jag hoppas av hjärtat att Edra förväntningar på framtiden skola gå i uppfyllelse. Men utan att vilja grumla Edra förhoppningar, ber jag Eder alla besinna och betänka vad riket krävt av Eder och alltjämt kommer att kräva av Eder om krigets allvar skulle komma över oss.

Ni äro alla unga, ja lyckligt unga. De flesta av Eder ha icke haft större bekymmer än de som skapats av fysisk trötthet och inskränkta möjligheter att deltaga i jämnårigas nöjen. Ännu färgas nog Eder inställning till den militära verksamheten av utståndna strapatser, förmenta orättvisor och inbillade umbäranden. Men ha Ni någonsin, när Ni haft förmånen att få pröva gränsen av Er viljas kraft eller det yttersta av Er fysiska förmåga, känt tacksamhet mot den försyn, som givit Er hälsa att få vara med om detta. Har Ni förstått att uppskatta den oerhörda förmånen, som givits Eder, att ha kraft att utstå allt det Ni anser Er ha gått igenom! När verkligen tjänsten kräver ett helhjärtat offer, då är den också en läkare, som icke ställer fel diagnos — det finns många av Er som jag vet har mycket att tacka för.

Men samtidigt skola Ni veta, att allt Ert arbete, här och hemma, Er hälsa och Er kraft, vårt lands välstånd, våra sociala inrättningar, icke möjliggjorts utan generationernas målmedvetna ansträngningar. Det är förmätet, barnsligt och otacksamt att tro, att vi skapat det välstånd, som nu råder. Men det är vi som skola föra verket vidare och kanske en dag t. o. m. få uppgiften att försvara det som är, att se till att arvet icke förbrukats för en kommande generation. Den tacksamhet, som binder oss vid det förgångna, ger oss ett oerhört ansvar inför det tillkommande.

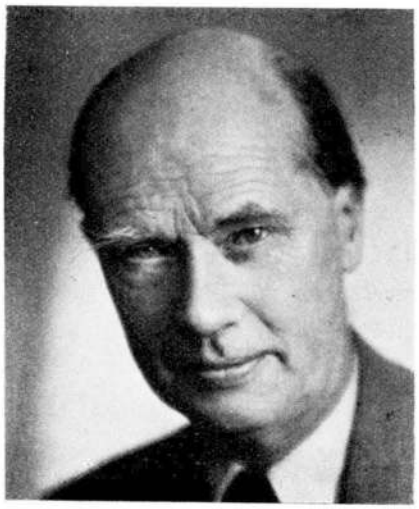
Det tillkommer icke mig att tacka för en gemensam insats, vilken rikets lag krävt av oss alla. Men jag kan be envar besinna i vad mån han fullgjort det riket krävt av honom. Vi ha alla satts att som soldater tjäna fosterlandet — envar på sin plats. Må det egna samvetet döma insatsen!

Jag talar icke i egen sak. Ödet har knutit oss samman. Ingen vet när vi åter mötas, för att under Hälsinge regementes fanor fullgöra vår plikt. Vi tillhöra en gemenskap som ställer högre krav än kärvänlighet och rättigheter. Ingen av oss förmår något utan den andre. Låt oss därför anstå med domen över varandra, tills ödet krävt vår fulla insats. Vi ha som soldater bara skyldigheter, skyldigheter mot våra förfäder och mot våra efterkommande, skyldighet mot varandra, skyldighet mot nutid och mot framtid.

Soldater! Låt inte livets oväsentliga detaljer fördunkla Ert omdöme. Försök att förstå det stora i uppgiften. Känn sambandet med hembygdens regemente, vilket liksom kyrkan i Edra hemsocknar, skapats av Edra fäder. Båda fordra av Eder, att Ni skola bereda Edra barn möjligheten att växa i deras hägn. Tro på Er uppgift och skänk de efterkommande möjlighet att ha en egen tro. Hundrade generationers tro, vilja och arbete ha skänkt Er frihet. Må den tusenåriga malmen i våra kyrkklockor icke kalla till kriget utan alltjämt ringa över fredens och frihetens Sverige.

Hans Berggren.

Tal vid Kamratföreningens högtidlighet den 16. mars 1948.

SVERIGES NYA LÄGE

Naturligtvis, Sverige ligger alltjämt kvar på samma fläck av jordklotet, där det alltid legat. Såtillvida är det icke fråga om något nytt läge.

Det måste vara något annat man menar, då man talar om att Sverige efter andra världskriget befinner sig i ett nytt läge. Vad är det då man menar?

Sverige ligger nog där det ligger, alltjämt. Men det är icke det geografiska läget man i första hand har i tankarna. Utan det politiska läget. Hur är det med omgivningen?

Under mellankrigsperioden var Sverige det centrala landet i en nordisk region. I viktiga politiska hänseenden har den nu krympt till en skandinavisk. I syd och i väst Danmark och Norge som förr, efter ockupationens erfarenheter mer medvetna om sin ställning i världen. Och i öster? Eller vid Östersjöns sydkust?

De baltiska staterna införlivade i Sovjetunionen. Flankerade av Finland, efter fredsfördraget i viss mån infogat i den sovjetryska säkerhetszonen, och av Polen, som alldeles uppenbart tillhör denna zon. Hela den tyska Östersjökusten fram till Lübeck tillsvidare ryskt ockupationsområde. Redan detta ger anledning tala om ett nytt läge. Centralläget är förvandlat till ett randzoneläge. Kan måhända bli det i än mer utpräglad grad.

Två frågetecken äro, då detta skrives, högst aktuella. Det finska och det tyska.

Finland kan bli hårdare bundet vid sin store sovjetgranne. Tyskland kan bli mer definitivt kluvet i en öst- och en västzon. Sker det, äro vi från Elbe till Treriksröset hela Östersjön runt omgärdade av ett sovjetdominerat grannskap.

Återstår vår omgivning i norr. Den räknade vi förr som Nordens tryggaste gräns, gränsen mot den människotomma arktiska regionen. Den kan icke längre så betraktas. Redan under kriget, med konvojer och stridshandlingar i våra arktiska vatten, förhöjdes Nordskandinaviens strategiska betydelse.

Denna har icke sjunkit utan stegrats. Avgörande faktorer äro den parallella utvecklingen av å ena sidan trafikmedlen, å andra sidan stridsmedlen.

Den kortaste vägen mellan jordens två väldigaste militärmakter går nu genom Arkticum. Nordskandinaviens militärpolitiska läge beröres därav på ett sätt som icke kan vara oss behagligt.

Om kriget kommer. Huruvida ur dessa objektiva faktorer ett större eller mindre faromoment utlöses, beror ju icke på dessa faktorer själva utan på dem som bestämma över användningen. Alltså främst på de bägge världsmakternas politiska relationer.

Detta »om» är med avsikt understruket. Fatalism har alltid i sig själv inneburit ett subjektivt faromoment.

Det kan väl icke påstås utgöra en krigsfara, om vi i Sverige tro, att ett nytt världskrig är oundvikligt. Men

ett balanserat omdöme är även inom en mindre stat eller statsregion icke helt utan sitt värde. Tror man i Amerika respektive Sovjet på krigets oundviklighet, kan detta ha helt andra och mer ödesdigra konsekvenser. Det leder lätt till att man på ömse håll söker skaffa sig bästa möjliga utgångsläge för den eventualiteten. Finns det icke åtskilliga symptom i utvecklingen dag från dag som kunna tolkas så?

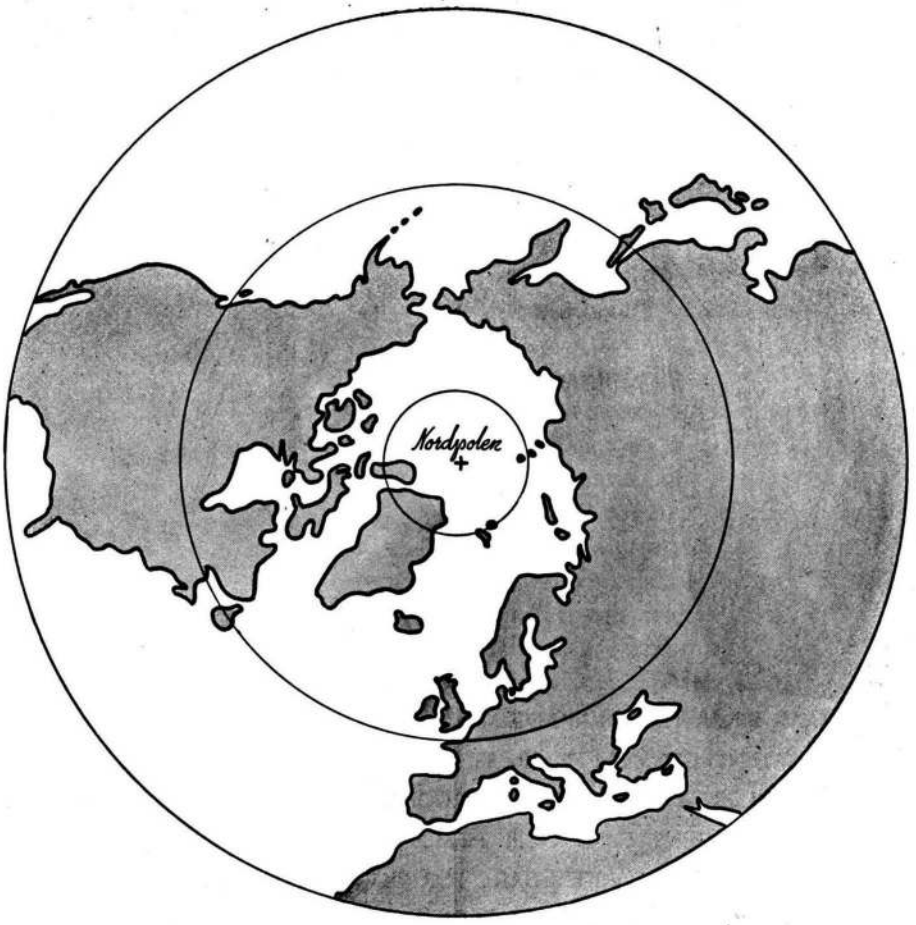
Jo, ehuru hittills en annan tolkning också är förnuftigtvis möjlig. Att parterna samla på trumfkort för en storuppgörelse. En sådan är icke alltid tryggheten själv för mindre stater, som kunna riskera att få spela bytesobjektets roll. Denna risk torde för den nordiska regionen dock höra till de mera osannolika.

Lugnande i det så ovissa dagsläget är att i denna region finns dock inget Grekland, inget Iran, inget Kashmir, inget Korea. För angrepp inifrån enligt kända kominformmetoder äro våra stater bättre garderade än de flesta.

Det betyder mycket, att vi också laga att så kommer det att förbli.

Gävle, påsken 1948.

Richard Sandler

ÅR FIRAR HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING SITT TIOÅRSJUBILEUM. FÖRENINGENS SYFTE ÄR ATT VARA EN LÄNK MELLAN REGEMENTET OCH DESS BYGDER. FÖR ATT LEVANDEGÖRA DENNA NÖDVÄNDIGA SAMHÖRIGHET MELLAN BYGDENS FOLK OCH HEMBYGDENS REGEMENTE HAR KAMRATFÖRENINGEN HÄNVÄNT SIG TILL FÖRETRÄDARE FÖR OLIKA GRENAR AV SAMHÄLLSLIVET INOM REGEMENTETS BYGDER. VERKSAMHETEN VID REGEMENTET BERÖR ALLA, MEN PÅ OLIKA SÄTT. MEN FRAMFÖRALLT ÄR DET ÅSIKTEN OM FÖRSVARETS ROLL VID UPPRÄTTHÅLLANDET OCH VÄRNANDET AV FRIHETEN, SOM SÄTTER SIN PRÄGEL PÅ DEN PERSONLIGA UPPFATTNINGEN OM HEMBYGDENS REGEMENTE.

Läget i världen kännetecknas för närvarande av otrygghet och splittring. Detta är följderna av det senaste kriget. Spänningen mellan stormakterna inverkar självfallet även på vårt land i olika avseenden. Under utrikesdebatten i riksdagen den 4 febr. framgick det, att Sverige icke önskar ansluta sig till något stormaktsblock om gemensamt militärt uppträdande i händelse av konflikt. Det står således klart för oss att vi äro hänvisade till oss själva.

Den stora världsbranden medförde för vårt lands vidkommande en betydande förstärkning av det militära försvaret. Visserligen hoppas vi att icke bli angripna från något håll, men erfarenheten har lärt oss, att det icke finns något land, som kan känna sig säkert. Ett land, som inte visar benägenhet att vilja försvara sig, kan av en stormakt bli betraktat som en fara för sig, enär det räknar med möjligheten att en annan makt besätter ett dylikt försvarslöst område för att därmed skaffa sig ökad styrka och bättre utgångsläge. Det är således till rent självförsvar, som vi offra våra medel till det militära försvaret. Vad vi åsyfta är att skaffa oss grundvalen för en fortsatt självständig svensk politik. Om vi förlora den nationella självständigheten, så ha vi förlorat alla våra rättigheter som fria medborgare.

Överstelöjtnant Eric Hammarström skriver om Hälsinge Regementes Kamratförening, att »det är försvarets roll vid upprätthållande och värnandet av landets

Talmannen i Andra kammaren
Aug. Sävström, Bollnäs

frihet, som sätter sin prägel på den personliga uppfattningen om hembygdens regemente». Det senaste kriget har kommit även folkets djupa leder att med större klarhet inse nödvändigheten av att skapa ett allt starkare skydd för allt det värderika som vårt land sluter inom sig. Jag är viss om att den överväldigande majoriteten av de som bygga och bo i Gävleborgs län äro fast beslutna att hävda sin frihet och slå vakt om demokratiens begrepp.

* * *

F. ordföranden i Gävleborgs lottaförbund Fru Martha Ekman, Gävle

Om man ber mig att som lotta yttra mig om försvarets nödvändighet och om vår inställning till våra regementen, kan mitt svar inte bli mer än ett: Fosterlandets försvar måste vara det viktigaste för alla och envar och vårt regemente något som vi alla måste se upp till med förtroende och tacksamhet.

Om man ber mig att som kvinna yttra mig om samma sak, blir svaret detsamma. Vi kvinnor älska våra hem, vår kultur, vår kyrka, vårt land och allt som svenska folket under århundraden byggt upp med arbete och möda ur en karg jord och i ett kargt klimat. Vi ha all anledning att vilja ha frukterna av fädernas och eget arbete tryggat mot yttre tvång. Vi ha hört nog om ångest och fasa, om skövlade hem, prisgivna kvinnor, svält och sjukdomar, som följa i ockupationens spår för att inte förstå att allt måste uppbjudas för att hålla en sådan olycka borta från vårt land. Vi vill av hela vårt hjärta ha samförstånd nationerna emellan och frid på jorden. Om denna vår önskan dock ej går att uppfylla genom mellanfolkligt arbete, utan vi och vår hembygd skulle prisges åt våldet, då ha vi endast vårt försvar att ty oss till.

Vi vilja då med förtröstan kunna tänka på vårt hemortsförsvar och våra regementen, och då ligger oss Hälsinge regemente varmt om hjärtat. Det har utfört stora bedrifter i gångna tider. Det är av sådan klass att det ännu kan utföra sådana. Det är våra egna söner, män och bröder, med djupa rötter i länets två härliga landskap som bilda regementet. Vi önska detta regemente allt gott — goda ledare, goda arbetsmöjligheter och gott inbördes samarbete. Vi önska det också från våra statsmakters sida allt upptänkligt stöd i arbetet.

Komministern Bengt Enström, Trönödal

Försvarets ställning i vårt folks medvetande var för halvt annat årtionde sedan ganska svag, något som mina egna erfarenheter under värnpliktstiden verifierat. Kontakten mellan regementet och dess hembygd var därjämte rätt så bristfällig. Någon samhörighetskänsla dem emellan märkte man icke mycket av. Tillvaron innanför kaserngrinderna var något helt främmande och ovidkommande för vardagens gärning och samhällsliv.

De senaste ofärdsåren medförde för många på ömse håll en nog så nyttig tankeställare i denna fråga: betyder hembygden något för oss, då måste vi också vara villiga till offer för dess fred och frihet. Försvaret arbetade sig så fram som en naturlig del i omsorgen om det egna landet. Beredskapsåren medförde ju också stora omflyttningar av de värnpliktiga, något som säkert blev berikande för många. Man lärde känna sitt eget land — i norr och söder, öster och väster. Den förut kanske begränsade horisonten vidgades. Sverige — inte bara hemsocknen — blev ett mer levande begrepp. Med denna nya insikt undanträngdes dock inte kärleken till hembygden; tvärtom kom de många milens avstånd denna känsla att djupna. I detta sammanhang var det förvisso icke utan värde, att en präst från någon av hemförsamlingarna följde truppen ut i fält. Han blev — jämte sin huvudsakliga uppgift — en god kontaktman med den bygd man lämnat. Var inte det en styrka hos den gamla härordningen på denna punkt, att kärleken till och ansvaret för hembygden fick en naturlig koncentration i landskapets eget regemente, där all manlig ungdom samlades? Den synpunkten synes mig även i vår egen tid värd allt möjligt beaktande. Det är synnerligen tacknämligt, att man från försvarets sida söker upprätthålla och stimulera den erforderliga kontakten mellan regementet och dess bygd. Tyvärr kanske gensvaret från de olika socknarnas sida inte lika tydligt kommer fram. Man har ett intryck av, att hemförsamlingarna kunde visa mera intresse och ansvar för sin värnpliktiga ungdom under dess tjänst vid sitt fredsförband. Slutligen må också den förhoppningen uttalas, att de lärdomar, som krigsåren givit oss ifråga om vårt försvars oundgängliga plats i vårt folks liv, icke måtte falla i glömskans hav! De kan behövas i en tid, då man inte bara kan vara beredd på fredens eventualitet.

* * *

När Hälsinge Regementes Kamratförening nu firar sitt 10-årsjubileum enas tvivelsutan samtliga dess medlemmar i omdömet att denna sammanslutning varit och är dem själva och många andra till både nytta och nöje. För egen del har jag, såsom icke »hälsing» — och följaktligen diskvalificerad för medlemsskap — endast såsom outsider och som inbjuden gäst vid åtskilliga av föreningen anordnade festligheter kunnat följa verksamheten under det gångna decenniet. Mitt intryck är att föreningen har betydelsefulla uppgifter att fylla, icke minst som förmedlare av önskvärda kontakter emellan regementet och de bygder som utgöra dess rekryteringsfält, liksom det synes mig naturligt och självklart att en sammanslutning av denna förenings typ måste betyda mycket när det gäller att befästa känslorna av kamratskap och samhörighet mellan »hälsingar» av olika generationer. Jag lyckönskar föreningen till redan uppnådda resultat av dess verksamhet och ger uttryck åt den livliga förhoppningen att Hälsinge Regementes Kamratförenings framtidskrönika skall komma att omfatta många lyckosamma årtionden.

F. ordföranden i Gävle stadsfullmäktige N. S. Norling, Gävle

Rektorn Karl Hedlund, Storvik

När det gäller frågan om regementet och bygden, skulle jag först vilja ge uttryck åt det önskemålet, att bygdens människor, inte bara ett fåtal utan så många som möjligt också under den relativa fred, som nu råder, skulle ha levande för sig de svenska värden, som det är krigsmaktens uppgift att hålla vakt kring. Under krigsåren upplevdes dessa värden på ett särskilt sätt, både under det finländska vinterkriget 1939/40 och den 9 april 1940. Man upplevde då på ett särskilt sätt diktaturernas hot mot den frihet, som de svenska bygderna vant sig vid under många århundraden. Men det är förunderligt hur lätt man sedan på vissa håll kunnat glömma. Och dock är det fråga om, om inte vårt läge nu är mera utsatt än det någonsin varit och om inte svensk självstyrelse i vårt land och våra bygder nu måste anses utsatt för ett starkare hot än någonsin.

Ett besinnande av det från bygdens sida låter hembygdens regemente liksom hemvärnet och alla frivilliga försvarsåtgärder framstå med sina rätta uppgifter. Det gäller värnet av vårt eget sätt att leva, vårt eget sätt att se på människorna och samhället. Vi vill inte att främmande fogdar skall tränga in i våra hem och våra bygder. Vi vill inte ha ett förrädarstyrt land. För att hindra detta måste vi, så länge läget är så osäkert som det är nu, ha en beredskap, som är så stark som vi kan ha den. Och vi måste stå bakom den och förstå den, ge den vårt erkännande och vårt stöd.

Men å andra sidan måste de, som svara för krigsberedskapen, förstå, att ett regemente, ett hemvärn etc. inte är någonting isolerat, någonting som på minsta sätt är självändamål. Krigsberedskapen måste i så hög grad som möjligt ordnas så, att vid de åtgärder, som stå i samband med den, inte det demokratiska samhällets grundvärden negligeras. Detta utesluter inte att det måste krävas arbete och ansträngning, hårt slit, strapatser. Sånt fördrar svensk ungdom, om den möts på det rätta sättet. Men det måste en gång för alla vara slut med militärt kastvälde, med den tanke, som åtskilliga inte för så värst länge sedan hyste, att det militära i samhället hade den högsta rangen. Man måste söka att förena kravet på att i den militära tjänsten befäl och meniga måste finnas med kravet på, att i medborgararmén alla dock till sist måste anses ha samma värde. Man måste förstå och göra klart, att militärt överordnade inte betyder detsamma som mänskligt överordnade. Man måste erkänna den mänskliga jämlikheten, möjligheterna till en sådan, som någonting grundläggande. Sker det, tror jag att den ungdom, som landskapet sänder till sitt regemente, skall förstå regementets uppgift att värna den svenska demokratiens grundvärden.

* * *

Svensk utrikespolitik har till mål att bevara landets fred och oberoende. Den vårdar sig om vänskapliga förbindelser mellan vårt folk och alla andra folk.

Detta är en maktpåliggande uppgift.

Betydelsen av att utrikespolitiken i sina ansträngningar har stödet av en positiv försvarspolitik har för hela folket framstått mera tydligt än tillförne. Såväl utrikespolitikens inriktning som försvarspolitikens samband med densamma äro två sidor av samma statliga verksamhet.

Den överväldigande delen av det svenska folket torde hävda den meningen att landet skall hållas utanför krig. Landet skall icke på grund av egna åtgärder förorsaka sitt indragande däri. Vårt försvar skall vara till för att försvara oss om vi trots allt blir anfallna. Försvaret är en förutsättning för att Sveriges regering skall kunna åt vårt folk bevara frihet och fred och behålla vår utrikespolitiska handlingsfrihet och målsättning.

Vår hembygds regemente fyller här sin stora uppgift i vårt lands måtto att hävda vårt lands fred, frihet och oberoende, vilket är det primära i hela vårt folks tillvaro.

Ordf. i Gävleborgs läns landsting
Edvin Jansson, Harnäs

Ur utrikeshandelns synpunkt är Sverige i hög grad att likna vid en ö. Den långt övervägande delen av vår import och export går över havet, vilket ger vårt land en insulär profil. Detta förhållande måste även inverka på vårt militärpolitiska läge. Havet är en vallgrav, som komplicerar ett anfallskrig mot oss. En invasion över sjön är alltid vanskligare än en inbrytning över en landgräns.

Men ett säkert skydd är havet förvisso icke. Vår historia saknar inte erfarenhet av främmande påhälsningar. Våra egna hemkuster har fått bevittna härnadståg av mordbrännarflottor i framfarna dar. Åren 1719, 1720 och 1721 är inte glömda i dessa trakter, och under 1808—1809 års krig tågade fienden över isen på Kvarken och Ålands hav.

Svenska folket vill leva i fred och frihet. Men vi vill också försvara oss, om vi anfalles. För att möta en eventuell inkräktare måste vi därför förfoga över dugliga försvarskrafter — det går inte att improvisera ett försvar när fienden står i landet. Ju starkare de av flotta och flyg understödda lantstridskrafterna är, desto besvärligare blir det för inkräktaren. Ett folk i vapen, berett att sätta hårt mot hårt, erövras inte »per telefon». Även ett litet folk, som slåss för sitt liv, kan bli en hård nöt att knäcka.

Av ålder har våra svenska landskapsregementen utgjort kärnan i Sveriges försvarsmakt. De bygger på en sund princip, då de förbinder hembygden med försvaret. Det är det egna hemmet, den egna hembygden och det egna landet som skall värnas. Soldater från samma bygd slåss antagligen bättre, om de får hålla ihop i samma förband. I varje fall måste samhörigheten, kamratskapet och trivseln bli större. Därför är det ett allmänt svenskt intresse att våra landskapsregementen bevaras. De fortplantar en ärorik tradition, som vi inte vill vara utan.

Chefredaktören Axel R. Olson, Gävle

Hälsinge regemente är för oss inkarnationen av vår bygds försvar; dess tillvaro inger trygghet och tillförsikt. Dess långa historia har anor från 1600-talets början och regementet är sålunda att räkna bland världens allra äldsta, ännu existerande truppförband. Dess stolta minnen har en inre latent kraft, som i farans stund tar mandom och kan utlösa oanade styrkeprov. Varje hembygdsvän och försvarsvän måste alltså i sitt »eget» regemente se en klenod att vårda sig om, att akta och älska.

* * *

F. inspektören Karl E. Strand, Gävle

Ett kamratskap mellan civilbefolkningen och militärerna var i min ungdom en nästan otänkbar kombination. Klasskillnaden mellan högre officerare och underofficerare, mellan underofficerare och korpraler, och slutligen mellan korpralerna och den menige soldaten, var ett känt faktum, och fältlivets gemensamma vedermödor var endast en historisk saga. Att soldaten (beväringarna) skulle plågas och hundsvoteras av allt befäl, från korpralen till majoren, var ju militärlivets mörka verklighetsbild, målad av bl. a. f. löjtnanten Wilhelm von Braun i följande dråpliga parodi ur »Rekrytexercis» i fri omskrivning:

»Karlar! Jag skall eder slå, gula, blå och gröna.
Se på den! Hur kan du stå, som en äggsjuk höna?
Kunglig Majestät och jag ha blott skam av eder.
I fån ingen rast i dag. Ingen på min heder . . .

Ordning! Vänster om! I — ett! Se blott på de djuren!
Ligger då platt intet vett uti bondnaturen?
Äsna, drummel och syrtut! Ynkrygg, nöt och bängel!
Är det vänster det? Vet hut! Ack du ljusens ängel!

Karlar! Jag skall säga er, att i ären oxar;
En åt jorden blänger ner, en mot himlen koxar,
Ryska piskans vassa knut kring er rygg skall ila,
Allt mitt tålamod är slut. Halt! På stället vila.»

Det var då det, ända fram till sekelskiftet. Hur är det nu? Den militära andan har undergått en märkbar förändring till det bättre sedan dess. Drillen finns måhända kvar, men den har humaniserats, preusseriet har avtrubbats, klasskillnaden har utjämnats och demokratiserats, och den menige soldaten vågar nu, t. o. m. utan att darra, tilltala sin överste i en kamratlig ton. De senaste världskrigen ha lärt både befäl och manskap en hel del. Ett kamratskap både inåt och utåt har skapats på en relativt kort tid.

Personligen har jag för länge sedan försonats med militarismen. Jag har lärt mig förstå att den är oumbärlig i vår oroliga och upprörda tid. I egenskap av »icke militär» ledamot i inskrivningsnämnden har jag sedan mer än två decennier samarbetat med ledande militärer, och detta samarbete har icke gnisslat, det har tvärtom varit både angenämt och kamratligt. Jag kan därför vitsorda att kamratskapet tillväxer och fördjupas mellan militärerna och civilbefolkningen.

★ ★ ★

Fabriksarbetaren Per Wikberg, Bergby
— i spetsen för sin pluton —

För oss, föregående världskrigs uppväxande ynglingar, vi som växte upp i back- och torparstugor, stod tanken på regementet i nära frändskap med tanken på domaren Pontius Pilatus ord: »... jag har makt att giva dig fri och makt att korsfästa dig».

Rekrytutbildningen ändrade icke denna min inställning, och jag upplevde ett regementsmötes sista fas, höstmanövern, innan första tecken till gemenskapskänsla med hembygdens regemente gjorde sig påmind. Det hände i tidig morgontimma under framryckning genom Tunabygden i Dalarna. Förutom de sedvanliga frukt- och smörgåsförsäljarna (härliga tid: tre äpplen för 25 öre och tioöressmörgåsar) kantade många nyfikna åskådare vägen, mest kvinnor och folkskolbarn.

»Se mamma, se», hojtade en liten dalkulla, ivrigt pekande åt det håll några 1:a kompanister dök fram intill vägen.

»Ja, nu kommer dom. Nu kommer hälsingarna», repeterades bland åskådarna.

Det var inga märkvärdiga ord, intet beröm eller någon särskild välkomsthälsning, men för första gången kände jag att ett gemenskapsband knöt mig samman med regementet i hembygdens namn.

Mitt omdöme har väl något mognat sedan den tiden — min avsky för krigiska uppgörelser mellan folk och land står fast — och gemenskapskänslan har tagit konkretare form. Hembygdens regemente och dess uppgift betraktar jag ej längre som en del av landets krigsorganisation, utan jag betraktar det som en detalj i landets fredssträvan. Under en tidsepok då våld och hat — under olika styrelsebeteckningar i olika land — hotar och lockar, pockar och bjuder, är det varje svensk medborgares plikt att efter bästa förmåga och förstånd bidraga till att hålla landet utanför krigets helveteslåga. Det är vår plikt — oavsett meningsskiljaktigheter i politiska och ideologiska frågor — att söka hålla såväl krig som krigiska inkräktare utanför våra geografiska gränser. När det står klart för individen, att just detta är ett svenskt regementes nutida uppgift, då stärks gemenskapsbandet med hembygdens regemente.

Betraktas däremot regementet som enbart en detalj i samhällsapparaten, kan de motsättningar, som tidigare fanns mellan arbetarklass och överklass, lätt förklaras. En part ansåg sig skyldig och tvingad att tjäna regementet, medan den andra parten ansåg sig berättigad att tjäna på regementet. Regementets uppgift både skymdes och förvanskades av tvisten.

Försvarets demokratisering spåras inte minst i regementets administrationsärenden. Grosshandlaren, vedleverantören och den hästlånande lilltorparen ha alla gemenskapsband knutna till Hälsinge regemente.

Regementet har erövrat hembygden och hembygden har erövrat regementet, och den segern betraktas av mig som en stor seger i regementets och hembygdens historia.

Gemenskapen under Den Gyllene Bocken

Av Kapten Rickard Nilsson

En militär kamratförening utgör en sammanslutning av befäl och meniga, av fast anställda och värnpliktiga, av pensionerade och f. d. fast anställda, av alla, som tjänat och tjänar vid ett förband. Det är alltid roligt att träffa samman, uppliva gamla minnen, studera vad nytt som inträffat, kritisera det nya och lovsjunga det gamla beprövade. För de äldre, befäl som värnpliktiga, omgives alltid tjänstgöringstiden eller exercistiden av de gamla minnenas förklarade glans. Det trista, mödosamma, tråkiga och besvärliga har man sökt glömma och ofta lyckats väl. Det roliga minns man desto bättre. Minnena om ungdomsårens fröjder och lätta syn på tillvaron hjälper mången att se ljust på tiden i det militära. Man har upplevat betydligt större sorger och bekymmer sedan ute i livet. Kamratföreningen blir gärna något som förmår många att glömma sin ålder, och något som återknyter till gamla lyckliga tider. Det finns många militära kamratsammanslutningar, som endast äro av denna art och med detta ändamål. En kår eller ett förband, som rekryterar sitt folk från rikets alla landskap, kan knappast bli något annat. Det behöver icke heller bli något annat av en kamratförening som Hälsinge regementes. Men vår kamratförening syftar mycket högre. Hälsinge regemente, det är vår hembygds gamla regemente, halvtusenårigt och jordbundet. Där har hälsingar och gästrikar tjänat, och där tjänar ännu i denna dag hembygdens folk. Vi vilja gärna till oss räkna den del av Dalabygden, som ligger oss närmast, utan att våra dalkarlar behöva känna sig som mindre dalkarlar för det. Hembygdsregementet är den enda samhällsinstitution, som åtminstone en gång i livet samlar oss alla årsklassvis till samma plats och samma ändamål. Det är ett stort och allvarsbetonat ändamål. Vi utbildas och fostras för hembygdens försvar, det veta vi alla, men vi vilja inte gärna tala stort och märkvärdigt om den saken. Det moderna kriget är inte av den arten. Vi ha gjort oss förtrogna även med tanken på den plikten, och tänker alla försöka fylla den som en vardagsplikt, om det gäller. Men vi önska inte gärna lyssna till stora ord och vackra fraser, löften och försäkringar. Vi ha måhända på känn att det vore lättare att knytas samman till ett förbund för livet, om vi någon gång vågat livet gemensamt och under någon tid ställt våra liv i beroende av varandra. Kriget i all dess hårdhet har den förmågan. Fronternas kamratskap är något särskilt, det anar vi.

Ett regemente i fält är en invecklad organisation. Varje man, befäl som menig, är en kugge i det stora maskineriet. Det kan fungera en tid som en livlös maskin, om var man fyller sin uppgift och blott ser till den saken. Ett gammalt landskapsregemente som Hälsinge regemente får aldrig bli en livlös, maskinmässigt fungerande organisation. Det sammanhållande är icke blott de gemensamma plikterna utan främst den laganda, som kommer av att vi alla äro »hälsingar» med ordet i dess betydelse av benämning på soldater från våra bygder. »Nu kommer hälsingarna» — när de orden ljuda på manöverfälten, på marschvägarna och — om så skulle krävas — på slagfältet, då är det icke blott ett militärt förband som nalkas, utan män av samma kött och blod, samma anda och fostran, det är männen och ungdomen från landet mellan Dalälven och Ljusnan, folket från trakten av Dellen och Storsjön, det är vi »hälsingar» som följa fanan med bocken. Vi hålla vår vackra hembygd

kär, utan att ofta säga det. Vi tjäna den i vardagens id som våra fäder gjort, utan att finna något märkvärdigt i det. Men vi känna att vi alla höra samman, och skola vi slåss för vårt land, vilja vi helst göra det i våra arbetslag. Så har hälsingar känt det i årtusenden, det veta vi, och det känna vi.

»Hälsingar» och dalkarlar ha ofta gått sida vid sida i fält fordomtida. Vårt vackraste och dystraste minne är julidagen vid Ljesna år 1708. Där flammade hälsingeandan som aldrig förr, när överstelöjtnant Brüchner anförde sista stormen mot fiendens övermakt, och allt annat, utom hans hälsingar, gick tillbaka. Ingen kom tillbaka från den striden och ingen blev fången. Alla från överstelöjtnanten till yngste trumslagarpojken blev på platsen. Ett par kompanier, som icke deltog i striden, stacks in under Dalregementets fanor, och under dessa deltogo de i belägringen av Poltava. Fänrik Petré berättar om hälsingar, som grävde i löpgravarna framför fästningen, och om hur kungen kom. Han frågade någon varför hälsingarna stodo där och fick svar av en dalkarl: »Vi vet nog att man inte litar lika stort på de andra utan ställer oss främst, där det gäller.» Åt detta log kungen mycket, säger Petré. Svaret kom från en dalkarl, men gällde lika mycket den trupp, som den gången stod »främst, där det gällde». Nog kunde kungen och nog kan kungen ännu lita även på de andra, men svaret är betecknande för vad vårt folk tänker om sig själva. Få vi blott förbliva hälsingar, så nog kan man lita på oss, även om man inte skulle göra det med andra.

Vi behöva kanske icke vår kamratförening, för att känna samhörigheten. Det är samhörigheten som behöver och skapat kamratföreningen. Där vilja vi samlas, där vilja vi känna gemensamt att vi höra samman — det är en trygg känsla inom ett regemente och inom ett par grannlandskap. Vi äro alla kamrater som hälsingar. När en officer säger så, drar ofta soldaten på munnen. »Ni officerare och befäl skäller allt bra mycket och bra ofta för att vara våra kamrater.» Det är egentligen bara kamrater, som kan skälla på varandra utan att bli osams. Vad vi svenskar ändå skäller och kivas inbördes, men låt någon som icke är svensk komma och skälla. Då bli vi eniga som svenskar och då vaknar svenskheten till liv. Kamratskap betyder icke ständig frid och sämja, ömsesidig beundran och ständig högaktning. Kamrater äro vi som hälsingar vid samma regemente och med samma hembygd och med ett gemensamt öde. Det är den andan, som skall blomstra inom Hälsinge regementes kamratförening. Och den har en gemenskapens symbol i den gyllene bocken på Hälsinglands svarta fält och Gästriklands vita, en urgammal symbol från hedenhös, och när den höjes på fanstången — »då kommer hälsingarna!»

Min första kontakt med Mohed och Kungsbäck

Av överstelöjtnant K. G. Sohlén

De gamla barackerna

I början av år 1906 hade jag ingivit ansökan om anställning som officersvolontär vid Kungl. Hälsinge regemente under förutsättning att jag på våren avlade mogenhetsexamen. Sedan denna absolverats i maj och betygsavskrift insänts, antogs jag på regementsorder den 26 maj till officersvolontär med nr 160 vid nr 7 Delsbo kompani.

Officers- och reservofficersutbildningen vid infanteriet hade fr. o. m. detta år omlagts såtillvida att alla officers- och reservofficersvolontärer skulle sammandragas till Karlsborg redan i början av juni för rekryt-utbildning. Tidigare hade denna ägt rum vid resp. regementen. Vi beordrades för den skull att uttaga erforderlig utrustning vid vederbörliga kompanier och att inställa oss å Gävle centralstation den 10 juni kl. 2.15 em. för att i kontingent under befäl av distinktionskorpralen vid Delsbo kompani nr 151 Söderström, vilken var beordrad som befäl vid den blivande skolan, avgå till Karlsborg. Där skulle vi enligt den uppgjorda marschrutan inträffa följande dag på kvällen.

Trots att jag är söderhamnspojke hade jag aldrig blivit i tillfälle att besöka Mohed, förrän jag nu en dag i början av juni 1906 inställde mig där för att uttaga min utrustning. Jag tog tåget till Bergvik och promenerade därifrån den 4 km. långa vägen förbi Backa och Myskje gästgivargård till lägerplatsen. Det var en strålande, varm vårdag och jag glömmer aldrig den vackra syn, som den i sol badande slätten med »Talldungen» och de exercerande avdelningarna samt de i skiraste vårgrönska stående björkarna i lägret erbjödo, då jag trädde ut på slätten efter att ha passerat skolhuset vid vägskälet i sydöstra hörnet av slätten. Framkommen till lägret efterfrågade jag i vakten Delsbo kompanis expedition. Jag visades till den nordligaste barackens närmaste gavel. Uppkommen i en av de långa alléerna mötte jag två kaptener och den ene av dem, kapten A. Schöning, kände igen mig från besök i mitt föräldrahem. Han föreställde mig för sin kamrat, som befanns vara min kompanichef, kapten G. Swedlund. Båda hälsade mig välkommen till regementet och kompanichefen hänvisade mig till kompaniexpeditionen, där fanjunkaren skulle taga hand om mig.

Kompaniexpeditionen var inrymd i ett gavelrum i södra änden av den nordligaste baracken, vid sidan av ingången till förläggningen på nedre botten. Här träffade jag fanjunkaren vid kompaniet J. Styf. Med hans och framförallt dagkorpralens, distinktionskorpralen vid Delsbo kompani nr 150 Björkén, hjälp inköpte jag från huvudförrådet en kommissuniform samt försågs med gevär och övriga persedlar, vilka enligt utrustningslistan skulle medföras under kommenderingen till Karlsborg. Björkén, en gammal hederlig indelt korpral, hjälpte mig att packa ihop de olika persedlarna i ränseln. Dessa skulle sedan tillsammans med de övriga kamraternas utrustning sändas till Karlsborg. Med min nyförvärvade uniform under armen återvände jag sedan över Bergvik till mitt hem från detta mitt första besök på Mohed och min första kontakt med befälet på nr 7 Delsbo kompani.

Vid överflyttningen från Mohed till Gävle övergick regementet från indelt till garnisonerat. Ännu upptogo dock staterna icke sådana anslag att allt befäl kunde vara i tjänst året runt. Först fr. o. m. den 1/9 1909 blev detta fallet. Det hade dock bestämts att redan fr. o. m. den 1/1 1909 samtliga underlöjtnanter skulle vara årligt tjänstgörande. Den 30/12

F. d. Militärskolan

1908 blevo vi tre officersvolontärer, J. Holmgren, S. Palm och undertecknad, sedan vi 5/9 avlagt officersexamen, befordrade till underlöjtnanter. Holmgren begärde och erhöll några månaders tjänstledighet för språkstudier utomlands, men Palm och jag anhöllo endast om några veckors ledighet från nyåret 1909. Jag inträdde sålunda i tjänst den 15 januari och placerades då till tjänstgöring på regementsexpeditionen. Denna var inrymd i några rum på vinden i huset Staketgatan 1 i Gävle. Tjänstgöringen där blev icke långvarig, ty redan den 18 i samma månad överflyttades jag till volontärrekrytskolan i Gävle.

Den 14 januari på kvällen var en »I 14-afton» ordnad på Grand Hotell i Gävle och även jag hade anmodats deltaga i denna. I regel samlades nämligen de i Gävle varande officerarna den 14 i varje månad till en kamratlig samvaro. Så var även fallet denna månad, och vid denna redogjorde bl. a. kapten Thavenius vid Fortifikationen (Kronans kontrollant vid kasernbygget och gäst för aftonen) närmare för de blivande kasernerna. Där fick jag sålunda en första orientering om dessa.

Volontärrekrytskolan ingick i militärskolan i Gävle och var förlagd i nuvarande Borgarskolans etablissement. Detta var en för sin tid mycket modern och trevlig kasern. Chef vintern 1908—1909 var major G. Trönnberg, I 14, med löjtnant Sven Sandberg, I 14, som adjutant. Stamskolorna från I 14, I 20 och I 23 (nuvarande I 5) voro förlagda dit (utom I 20:s volontärrekryter). Underofficersskolan, 1. kompaniet, stod under befäl av kapten R. Stålhammar, I 23, och korpralskolan, 2. kompaniet, under kapten O. P. Grundell, I 14. En subalternofficer från vart och ett av regementena var placerad på de olika kompanierna och handhade där sitt regementes kontingent. Volontärrekryterna från I 14 och I 23 voro sammanförda till en pluton, som ingick i 2. kompaniet. Den stod under befäl av underlöjtnant N. Holmström, I 14.

På grund av de dåliga tiderna togo många ynglingar värvning detta år, varför tillströmningen av rekryter blev mycket stor. Jag fick sålunda taga hand om en nybildad pluton, men enär än flera rekryter tillkommo, blev det för trångt på militärskolan, varför fr. o. m. den 15/2 ett särskilt volontärrekrytkompani organiserades under kapten G. Swedlunds befäl. Detta förlades till det då ännu ej helt färdigställda kasernetablissementet på Kungsbäck, uti C-kasernen, 10 kompaniet.

Jag glömmer aldrig morgonen den 15/2, då vi efter avlämning på militärskolans gård kl. 8.00 avmarscherade till Kungsbäck. Där uppmarscherade vi i linje på den nuvarande regementsuppställningsplatsen. Det var ovanligt mycket snö i Gävletrakten denna vinter, och som varken vägen till Kungsbäck eller kaserngården voro ordentligt upplogade vadade vi i snön emellanåt till långt över knäna. Kompanichefen, som var till häst, höll efter uppmarschen ett tal i vilket han bl. a. påpekade »att detta var ett historiskt ögonblick, enär vi som den första trupp tog i besittning dessa kaserner, vilka för år framåt skulle bliva ett hem för svenska ynglingar, då de övades i vapnens bruk».

Från C-kasern

På grund av de besvärliga förbindelserna till staden flyttade Holmström och jag in i fanjunkarelägenheten på 10. kompaniet, där vi nödtorftigt möblerade med manskapssängar, stolar och bord. Vi intogo även våra måltider (manskapsportion) där. Vi turade som daglöjtnant varannan dag, men sedan ytterligare en pluton uppsatts i mars och min kurskamrat M. Lagerström, I 23, beordrats till tjänstgöring vid kompaniet, övergingo vi till dagtjänst per vecka. Det blev en ganska trist och besvärlig tjänstgöring dessa första månader på Kungsbäck till följd av de primitiva förläggningsförhållandena, snön och kölden samt framförallt emedan flertalet av rekryterna icke voro Guds bästa barn.

Tjänstgöringen vid detta kompani fortsatte till början av den första beväringsrekrytskolan i Gävle den 3 april. Volontärrekryterna från I 23 överflyttades då till sitt regemente, och av volontärerna vid I 14 bildades en pluton under Holmströms befäl vid 7. kompaniet, chef kapten Swedlund. Även jag placerades till tjänstgöring vid detta kompani, som chef för beväringsplutonen.

* * *

Dåvarande sergeanten Ö (verklig knekt!) tjänstgjorde många år på studentkompanier, där han i övrigt var mycket uppskattad. Under en av kompaniets första fältmarscher började en av de vpl att redan i början halta betänkligt, varför vederbörande redan vid första rasten fick visa upp fötter och med en bekymrad min pekade ut ett skavsår.

Ö: — »Gosse, de' här skavsåret ä' bara som en förfrukost mot de' som kommer att finnas när vi kommer tillbaks till kasärn!»

Inför tioårsjubiléet

Så har tio år förflutit, sedan överste Ehrenborg den 14. augusti 1938 lät de gamla hälsingekompanierna marschera förbi framför kanslihuset. I den mycket unga kamratföreningens hägn hade Lif-, Forssa-, Jerfsö-, Delsbo-, Fernebo-, Arbrå-, Alfta- och Ovansjö kompanier levt upp för en dag. Från årsrekryter, som endast dunkelt visste vad de gamla kompaninamnen inneburo, till gamla knektar, som lämnat tjänsten redan under indelningsverkets dagar och aldrig på allvar trott att gamla sockennamn kunde ersättas med siffror, tågade Hälsinge regemente förbi sin chef. Långt ovan försvarsbudget, partipolitik och snusförnuftiga utrikespolitiska betraktelser hade här mött upp svenska män av alla åldrar. En solig sommarsöndag, bortom värnpliktslag och polishot, utan hat till omkringboende, men av kärlek till hem och barn, utan tanke på hotande ovädersmoln, men av tacksamhet för flödande solljus, tackade sunda män för lyckan att få leva fritt. Ledamöter av Sveriges riksdag, högt uppsatta ämbetsmän, söner av jord, skog och maskiner tågade bakom uråldriga frihetssymboler, med blottade huvuden, många grånade och böjda av en krävande livsgärning, förbi landskapsregementets chef. Det var ingen demonstration av en militärstats resurser eller statsorganisationernas makt över medborgarna. Ej heller kunde någon känna sig tvingad av personen i chefsbefattning — det var helt enkelt Hälsinge regemente, det tidlösa uttrycket för uråldrig frihetsvilja, som hyllade de generationer av föregångare, som under en regementets chef levat och stupat med honom för deras frihet och oberoende. Det var i sanning en syn som lovade mycket, som närde tankar och födde drömmar! Kamratföreningen startade med ovanligt lyckliga auspicia.

"Forssa kompani"

Det vore falskt att påstå att fortsättningen höll vad inledningen lovat. Kanske försvaret icke längre spelar den roll det gjorde för en tidigare generation, kanske dess företrädare icke motsvarat förväntningarna, men det är ofrånkomligt att Järfsö kompani hade djupare rötter än 3. kompaniet någonsin kommer att få. Men alltjämt skola alla betala till försvaret — årligen med skatt — en gång kanske med livet. Försvaret får aldrig bli en yrkesmilitär angelägenhet, det räcker inte att kverulera om hälsning och permission, det måste finnas ett forum, där alla berörda, alla byggare och boende i Hälsingland och Gästrikland kunna säga sin mening om hur deras andel i försvaret skall ordnas. Det var därför kamratföreningen bildades. När åter regementet blivit en bygdens allvarligare angelägenhet, då är föreningen oberoende av styrelse och konstitution, då äro vi förenade på ett opolitiskt plan och då först är Kamratföreningen obehövlig — men också först då.

Under de år som gått har föreningen försökt att oförtrutet främja sina höga syften. Den har strävat ärligt och utan biavsikter, men har förmodligen inte undgått att göra fel. För alla medverkande har — oberoende av yrke, samhällsstånd och politisk åsikt — det ärliga uppsåtet varit gemensamt. Personlig eller ekonomisk vinning är utesluten, därom kan bl. a. revisorerna vittna. Envar medarbetare kan känna sig nöjd i medvetandet om att han åtminstone trodde sig göra rätt, även om många vid sidan om betraktade det litet snedvridet. Men det vore orätt att säga att allmänheten icke visat intresse för kamratföreningen, men trots att medlemssiffrorna alltjämt stiger, stå de inte i proportion till besöksantalet vid sammankomsterna. Nu är ju inte de bokförda medlemmarna huvudsaken, även om de ekonomiskt spela en stor roll och framförallt stimulera till fortsatt arbete. Det viktigaste är att bygdens folk lystrar, när hembygdens regemente kallar.

Överste Hamnström talar inför en månghövdad publik

Mellan 10 och 15 tusen besökare noterade gävletidningarna år 1942 på Regementets dag och förra året följde många tusen med spänning anfallet över Gavleån. 1940 gavs krönikespelet om Hälsinge regemente fyra kvällar för fulla hus på Gävle Teater. Så besöktes ett år alla större samhällen inom inskrivningsområdet, varvid högtidlighet ordnades i kyrkorna med talrik anslutning. Utan överdrift torde nog väl 100.000 besökare från inskrivningsområdets alla delar ha bevistat sammankomsterna under årens lopp. Men de ha tyvärr förblivit besökare och åskådare, med en aktiv insats skulle regementet haft en grund att stå på, som saknat motstycke.

Programmet vid sammankomsterna i Gävle börjar bli lika traditionellt som sammankomsterna själva. Korum med högtidstal, förbimarsch och stridsövning äro de militära inslagen, vilka inramas med sång, musik och vackra dräkter ofta i form av skådespel. Middagen i matsalen är också en uppskattad obligatorisk programpunkt, liksom tivolianordningarna och dansen i parken. I det fallet har det blivit vad alla hoppades från början — en årlig folkfest med anor från midsommarfirandet på Mohed!

Kamratföreningen har kommit en bit på vägen. Regementet har besökt bygderna och besöken ha återgäldats på kamratfesterna. I många fall ha uppoffringarna, för att kunna deltaga, varit rörande. Men kallelser har icke bara gällt fest. Föredragsaftnar ha ordnats och framförallt genom tidningen Bocken har föreningen verkat för sina syften. Tidningen har varje år utsänts till alla betalande medlemmar och dessutom utdelats till inneliggande årsklass. Härigenom har kontakt nåtts med alla dem, som icke kunnat resa till sammankomsterna. Innehållet har försökt göras så aktuellt och intressant som förmåga och tillgångar medgivit. Välviljan har varit stor från annonsörernas sida, så det hela har hittills gått ihop.

Arbetet fortsätter. Ännu måste mycket misstroende brytas och vankelmod stöttas.

Denna förening liksom alla andra blir vad medlemmarna vilja. Men det måste stå klart för varje ansvarskännande medborgare, att man inte får stå likgiltig. En åsikt i försvarsfrågan måste alla ha, samlingen bakom landskapsregementet är en samhällsangelägenhet. I sann tro på dess uppgift för rikets frihet kunna alla mötas, för att avgöra hur den samlade viljan till fred och oberoende bäst skall utnyttjas.

Kungl. Hälsinge regemente är icke endast en organisationsform inom försvaret, det är först och främst en sammanslutning av närboende med gemensamt intresse att värna de sina. Den gemenskapen tillhör vi alla, när fara hotar, vare sig med eller mot vår vilja. Resultatet skulle bli bättre om alla insågo gemenskapen, innan faran kom.

Hälsinge Regementes Kamratförenings

Årsmöte och kamratfest

söndagen den 20 juni på Kungsbäck

★ ★ ★ ★ ★

Hela regementet kommer att deltaga med förbimarsch, uppvisningar m. m.
Nöjesanordningar, Barnträdgård. Middag i matsalen.
Se vidare annonser i dagspressen

Regementschefen, arméfördelningschefen och generalmajoren E. Söderhielm, kamratföreningens förste ordförande, bland intresserade åskådare på Lilla fältet

Regementets dag 1938

Exercis i uniformer från 30-åriga kriget var ett av huvudnumren

En av initiativtagarna generalmajor S. Ryman

Siesta i regementsparken

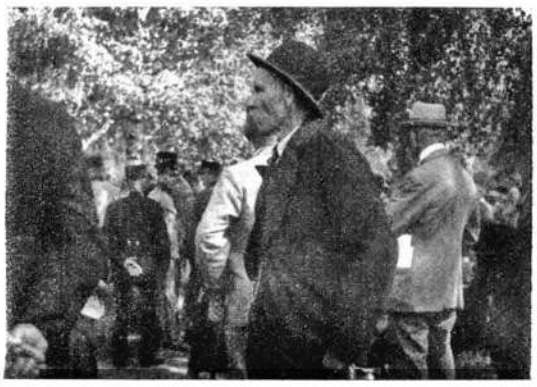

Nuvarande militärbefälhavaren, generalmajoren C. H. Tottie framför "livkompaniet"

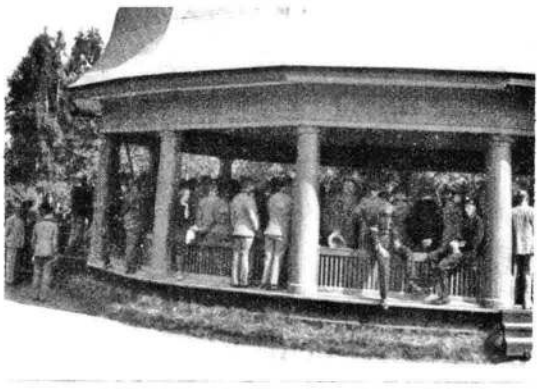

Indelte furiren Noréen i första roteparet på "Järvsö kompani"

Kamratföreningen bildas

Första årsmötet

När Karl XI mönstrade Hälsinge regemente

Av ELIOT BURMAN

Jag satt en dag med en rätt ovanlig bok i min hand. Boken bar titeln »Konung Karl XI:tes Dagbok». Karl XI förde som bekant anteckningar varje dag i sin almanacka under åren 1676—1697. År 1808 gåvos dessa anteckningar ut i tryck. Ur ovannämnda bok skall jag återge, vad konungen skrev om Hälsinge regemente och som kan vara av intresse för »Bockens» läsare.

Det var Karl XI:s stora nöje att själv få exercera med sina »bussar». I dagboken omnämnes också, huru han for omkring i landet och mönstrade regemente efter regemente. Han tog hand om det ena kompaniet efter det andra och allt emellanåt står det i anteckningarna, att han »hade hela regementet tillhopa och exercerade hela dagen». Det ligger en beundransvärd pliktkänsla i denna oförtrutna förberedelse för ofredens dagar från en konung, som ingenting högre önskade än freden, och som nästan aldrig försummade att i sin almanacka på årets sista dag nedskriva en tacksägelse till den Högste, »som haver oss i fred och rolighet låtit leva detta framledne år».

Så här skriver konungen bl. a. om sitt besök hos Hälsinge regemente:

Den 8 januari 1684, som var om tisdagen, drog jag till Gefle och åt middag i Elfkarlby.

Den 9 mönstrade jag 6 compagnier utaf Helsingarne.

Den 10 de två sista compagnier.

Den 11 exercerade jag Regementet.

Den 12 drog jag till Falun.

Något mer förtäljer icke dagboken om denna mönstring.

Dåvarande chef för regementet var friherre Ludvig Wilhelm Taube. I generalmönsterrullan för ovannämnda år upptogs manskapet för första gången med nummer inom kompaniet. Där uppgavs också att regementet kunde sammandragas på 10 dagar och varje särskilt kompani på 2 dagar. Vidare omtalades att konungen fastställt, att Mårdnäs gård skulle bliva beständigt översteboställe. Översten fick därjämte 200 daler silvermynt i byggnadshjälp. Ede gård i Mo socken, som varit utjord till Mårdnäs, skulle kaptenen för Arbrå kompani tillträda, men denna kaptensgård lades kort därefter till Mårdnäs såsom fäbodställe. Överste Taube, som erhållit ytterligare 100 dal. s:mt till byggnadshjälp, lät 1686 vid Mårdnäs uppföra en ny byggnad på gårdens södra sida, bestående av tvenne nattstugor och en kammare.

Redan tidigare hade Anders Månsson Arenfelt, som var överste vid regementet under åren 1670—1673, den 27 juli 1665 fått frälsefrihet på skattehemmanet Mårdnäs. Dennes efterlevande änka, Anna Katarina von Wolden, testamenterade sedan egendomen till sina två äldsta döttrar. Efter hennes död blevo de emellertid förklarad densamma förlustig och klagade däröver 1683 hos Kungl. Maj:t, påstående att den blivit dem fråntagen för »åtskilliga observationers skull av Kammarkollegium och med anledning av caution, som deras fader ingått redan 1663». Kronan lade dock beslag på gården och gjorde den till chefsboställe eller såsom det då hette överstesäte vid Hälsinge regemente.

År 1686 står följande att läsa i konungens dagbok:

Maj 27, som var om lördagen, drog jag ifrån Stockholm till Uppsala och åt middag hos Kungl. Rådet Herr Lilljecrona uppå Löfsta.

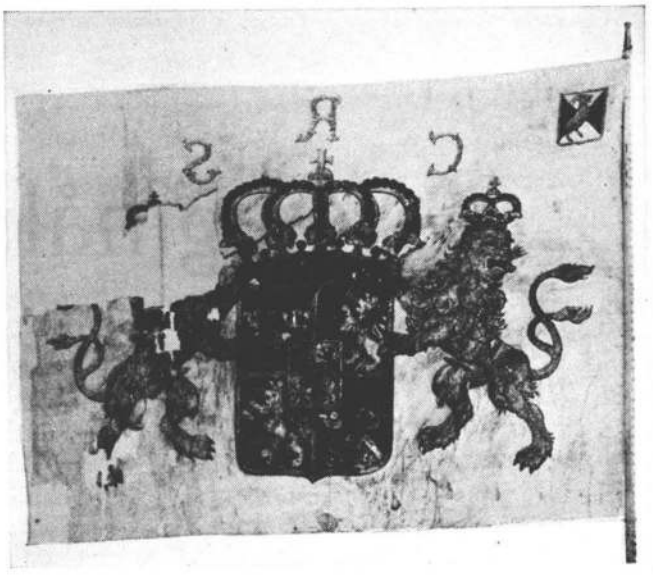
Den 28 till Gefle och åt middag i Elfkarlby.

Den 29 till middagen i länsmansgården uti Skogs socken i Helsingland, Stråtjern benämnd, och så till Söderhamn, vilket är 9 mil.

Om han inspekterade regementet under denna resa, omtalar han inte, men samma år utfärdade han en förordning angående Hälsinge regementes fanor.

Bläddrar man vidare i konungens dagbok och kommer fram till år 1649 i juni månad, då han företog en lång inspektionsfärd ända upp till Torneå, påträffas han åter hos hälsingarna på återresan från Norrland:

Juni 28 besåg jag i förbiresan Jättendals Kyrka i Helsingland, ätandes middag uti Hudiksvalls stad hos kyrkoherden, beseende därsammastädes kyrkan, och så till Söderhamn till natten. När jag kom dit, såg jag där den nya kyrkan och sedan rustkammaren.

Livfanan år 1683

Den 29 reste jag om morgonen bittida ifrån Söderhamn och hörde predikan uti Hamrånges kyrka och ätandes middag hos överstelöjtnant Johan Sparre, som haver sitt boställe uti kyrkobyn, och så till Gefle.

Innan konungen reste in i staden, besökte han regementet och lät dem göra dubbleringar. Dagen därpå, som var en lördag, omtalar dagboken, att konungen »begynte mönstringen i Gefle med Helsinge regemente till fot under Översten Baron Ludwig Wilhelm Taubes kommando och mönstrade den dagen Lifkompaniet, Överstelöjtnantens, Majorens, kapitaine Törnefelts, som är Gestriklands kompani, och Rotkirchs, som är Alfta kompani. Om aftonen kl. 10 kom elden lös uti köket här uppå Gefle slott, men blev genom Guds nåd strax släkt.

Om den därpå följande dagen står endast antecknat: Gefle den 1 juli som var om söndagen.

Forts. å sid. 34

KAMRATFÖRENINGENS STYRELSEBERÄTTELSE

Regementets kamratförening deltog Kristi Himmelsfärdsdag i de militära kamratföreningarnas vårparad. Likaså var föreningen representerad på Strömvallen vid högtidlighållandet av Svenska Flaggans Dag. Vid vardera tillfället hade ett 30-tal medlemmar slutit upp bakom fanan.

I samband med kamratfesten den 15. juni hölls årsmötet i regementsparken varvid valdes:

till styrelse överste H. Berggren, ordförande, överstelöjtnant E. Hammarström, vice ordförande, kapten G. Nilsson, sekreterare, fanjunkare E. V. Andersson, kassaförvaltare, samt riksdagsman P. Persson, landstingsman E. Jansson, överstelöjtnant K. G. Sohlén, köpman G. Björk, riksdagsman C. P. Wahlmark, löjtnant A. J. Ek, vaktmästare H. Månsson och nämndeman J. A. Andersson;

till revisorer kamrer S. Eriksson, herr P. N. Persson och vaktmästare A. Rosengren med banktjänsteman R. B. A. Engström, redaktör E. Wickberg och furir J. Trygg som suppleanter;

till valberedning kapten S. Söderhjelm, banktjänsteman C. Müntzing och ingenjör T. Ygge med polisman B. Hofvenstam, musiksergeant K. A. Lennström och sergeant L. T. Gustafsson som suppleanter.

»Bocken» gavs ut omkring 1. juni med ett 40-sidigt nummer. Med anledning av att det var tionde årgången innehöll den bl. a. en återblick på tidigare nummer.

Föreningens kassa visade 31/12 1947 en behållning av kronor 1.260:73, vilken summa var placerad på följande sätt:

På postgiro	109:63
På bank	1.151:10
Summa kronor	1.260:73

Väggmålningarna på Kungsbäck

I ett föregående nummer av Bocken omnämnda dekorativa målningarna i officersmässens matsal på Kungsbäck ha sin historia, vilken är obekant för flertalet, varför följande kan vara av intresse. Målningarna utfördes på beställning av officerskårens enskilda kassa någon gång på 1860-talet och uppsattes i officerskårens paviljong på Mohed.

Konstnären var en bygdens son, som redan under en längre tid verkat i provinsen. Hans namn var Svante Alfred Blombergsson, född den 21. april 1810 på Sibbo militieboställe i Hanebo socken. Tidigt kom han i vanlig målarlära i Stockholm hos målarmästaren P. E. Wallander, fader till den kände genre- och folklivsmålaren Wilhelm Wallander. Samtidigt fick han även en högre konstnärlig utbildning i den lägre skolan vid Konstakademien. Våren 1830 återvände han som utlärd målargesäll till Hälsingland och bosatte sig i Söderhamn, där han ungefär samtidigt gifte sig. Under första tiden sysslade han med dekorativa väggmålningar och landskapsbilder, som skattas högt för sitt konstnärliga värde. Bl. a. finnes en dylik målning i Gästrike-Hälsinge nation i Uppsala. Genom brukspatron Rettigs på Hemstanäs förmedling kom han att 1838 utföra en altartavla för Hanebo kyrka, vilket gav hans konstnärliga inriktning dess huvudsakliga verksamhet. Under årens lopp kom han sålunda att utföra en mängd altartavlor i Hälsinglands kyrkor samt i Hamrånge kyrka i Gästrikland.

Blombergsson var säkerligen därför en vid regementet känd och uppskattad man, när han fick uppdraget att utföra dessa dekorationer till åminnelse av ärorika strider och dugliga chefer. Möjligen skedde detta samtidigt som han verkställde en dekorativ inredning i en stor bondgård i Mo socken. Med all sannolikhet äro de utförda före 1870. Blombergsson avled i Söderhamn den 25. febr. 1875. Han har ättlingar, varav några ännu leva och verka i Söderhamn.

Med tiden blev naturligen denna matsalsutsmyckning en kär klenod bland officerskårens tillhörigheter. Därför, när byggnaden på Mohed försåldes vid regementets avflyttning, väcktes förslag av dåvarande löjtnanten Olof Arborén att målningarna skulle medtagas till Kungsbäck. Genom att han på sitt kompani hade en skicklig tapetserare och målare, Ragnar Östlund från Gävle, skulle detta kunna göras på ett fullt betryggande sätt. Officerskåren beslöt också i enlighet härmed. Men även tapeter kunna hava sina öden och härom har kaptenen Arborén själv berättat. Och eftersom corpus delecti ännu finnes kvar på Kungsbäck, måste skildringen anses som den absolut sannaste historia från Mohed, varmed han glatt sina kamrater.

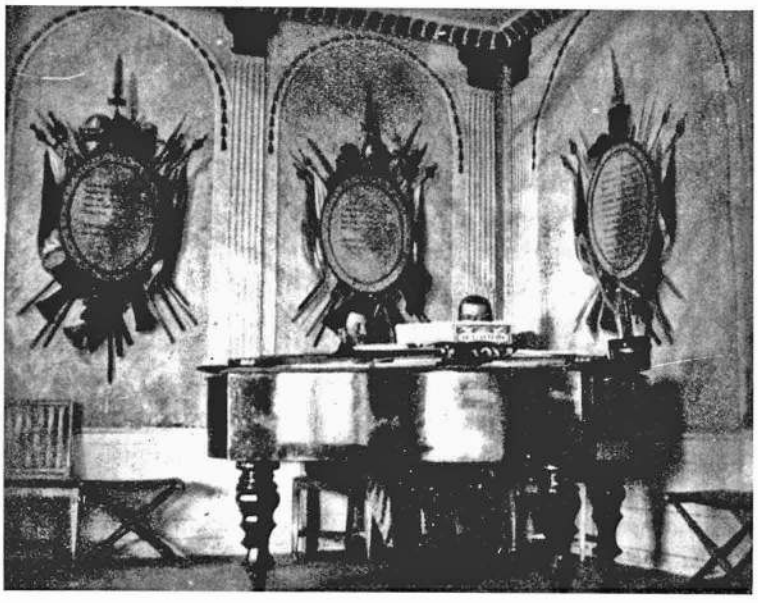
Som chef för den kommendering, vilken efter regementsmötet 1908 verkställde överflyttning av vapen m. m. till Gävle skulle han sålunda även verkställa nedskärning och transport av dessa tapeter. Men en dag blev han uppringd från Gävle av kassadirektionens ordförande, majoren Otto von Malmborg, som

meddelade, att målningarna skulle medfölja köpet av byggnaden och alltså icke finge nedtagas, vilket på överstens befallning meddelades. Blixtsnabbt fattade Arborén situationen och svarade att tapeterna beklagligen redan voro nedtagna och skulle samma dag avgå från Bergviks station. Majoren insåg då att ingenting var att göra åt detta sista uppslag, som uppkommit inför farhågor om stora omkostnader för flyttningen.

Nu följde några hektiska timmar medan Arborén skar ut målningarna, emballerade dem och fick dem till den en halv mil bort belägna järnvägsstationen. Men förrän solen gått ned voro de enligt avgiven rapport på väg till Gävle. Sedan blevo de på ett lyckligt sätt uppsatta i den nya matsalen och den utomordentligt skicklige målaren och dekoratören Karl Sjöström i Gävle uppgjorde ritningar till kolonner och stiltrogna dörröverstycken, vilka utfördes av den hos honom anställde målarmästaren Sixten Freijdenfelt. Denne har även berättat att överblivna bitar av de gamla tapeterna länge lågo nedslängda i Valbobäcken vid bron till Vall.

Officersmässens matsal fick sålunda sin egenartade utsmyckning av minnen från den gamla paviljongen på Mohed. Gamle översten E. von Krusenstjerna uttalade sedermera sin tillfredsställelse över Arboréns rådiga ingripande. Konung Gustaf V lärer också vid sitt första besök 1912 hava blivit mäkta imponerad över den storvulet ståtliga matsalen, vars make han med instämmande av general Gustaf Uggla icke trodde sig hava sett någon annanstädes.

Sixten Söderhielm.

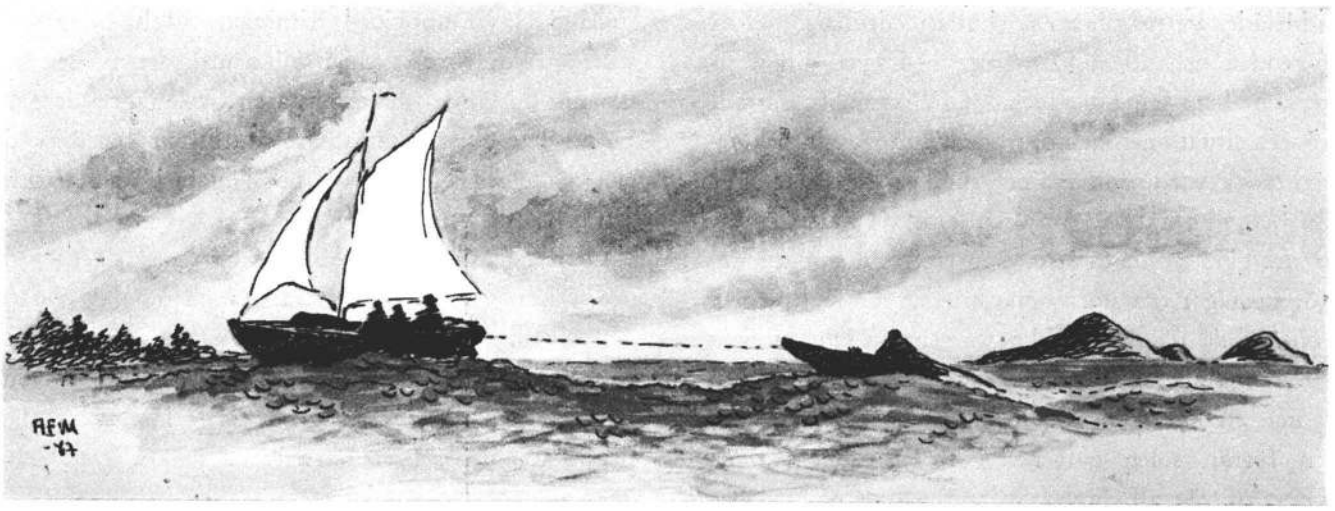
Väggmålningarna medan de ännu sutto i officerspaviljongen på Mohed

Minnesskriften från beredskapsåren

Kungl Hälsinge regemente i beredskap

1939—1945

kan fortfarande erhållas från kamratföreningen

En dust på Harkskärsfjärden

Av Hans Nedin

Septembersol i nedgående, bortom skogsranden färgas himlen purpurröd och enstaka moln, som glida fram över den ljusblå fonden, fatta eld och lysa som ensliga brandhärdar i öde vidder. Ljusgrå dimslöjor stiga upp ur havet och komma dansande med aftonbrisen, insvepande den smäckra farkosten i kylig fuktighet. Skymningstid nalkas, och vi ha ännu lång väg till rabbarna i havsbandet. Fortfarande äger vinden sin styrka, och det brusar och kluckar om stäven. Vid rorkulten sitter Sven-August iförd sin gamla avlagda vinterrock. Hans stadiga sjöfararögon glida stundtals forskande över seglen, men helst håller han det väderbitna ansiktet vänt ut mot vinden, medan leendet spelar i mungiporna. Han lever. Han trivs. Invid hans sida har Jerker tagit plats, och burrat ihop sig i sin brunfärgade päls. Kepsskärmen vilar dikt an mot ögonbrynen. Med tänderna bearbetar han intensivt cigarrettstumpen och flyttar den med tungspetsen, allt medan han på Sven-Augusts order skotar eller släcker på fock och storsegel. Båda äro pensionerade knektar, krutgubbar, oförvägna, ständigt beredda för sjöslag såväl i flaskform som i salta vågor. Den tredje passageraren är Albin, såsom nybliven volontär beredd att följa i de gamlas fotspår. Han är dock de andras motsats i flera avseenden, men delar deras passion för sjön, jakten och fisket. Han är lika tunnklädd som de äldre äro påpälsade, från födseln fiskarpojke har han lärt att ställa in kroppen efter väderleken. Den fjärde i sällskapet är jag, som ser det hela mera på avstånd, känner mig liksom neutral, där jag sitter i släpekan och försöker att med hjälp av styråran hänga med den andra båten, så gott det nu går.

Vinden mojnar alltmer och skymningen tilltar, man kan ifrågasätta, om vi skola hinna fram före kvällssträcket. När vi rundat den sista och största ön, komma Jerker och Albin över i min båt och vi ta till årorna den återstående biten. Det är nu knappt skjutljust, men kommer att bli bättre, då månen går upp. Sjöfågeln är riktigt i farten, det viner och susar i luften av sträckande vingar. Vi äro försent ute, det både syns och hörs. Trots detta läggas vättarna ut och vi taga huttrande plats i skårerna.

Det är gott om fågel runtomkring, men ingen fäller och ingen drar förbi inom godtagbart skotthåll. Jag har kikaren tillreds och kan följa rörelserna hos en större flock gräsänder, som simma fram och åter i månskenet intill en berghäll något hundratal meter bort.

Vi måste ge upp och dra oss tillbaka till segelbåten, som Sven-August nu har ankrat invid en av de större kobbarna. Inte är den just mycket till hem med sin trånga, oeldade ruff för två, men det är dock skillnad på utrymme i den och i ekan. Alltför många timmar skola vi dock icke tillbringa ombord.

Så sitta vi nu där i månskenet alla fyra, huttrande och hopkrupna, längtande efter en varm säng men i ord och åthävor uttalande djupt förakt för slik bekvämlighet. Thermoskaffet kommer väl till sin rätt och bredda smörgåsar ha strykande åtgång. Men Sven-August är sur, så där lite', åtminstone.

Han tycker inte om stiltje, och så är brännvinet slut; det är långt in på månaden.

Jag halar fram min lilla fickflaska, humöret stiger betydligt och den »sköra» tingesten fattas av stelfrusna men kärvänligt behandlande fingrar, när den vandrar laget runt. Albin smakar inte sånt, gud ske lov, flaskan är ju också i minsta laget.

Kojningen blir ett besvärligt kapitel. Med ålderns rätt ta de båda äldsta britsarna i beslag, och jag får nöja mig med den diminutiva gången mellan dem. Ligger man på högkant och är mindre känslig för s. k. träsmak, så går det bra. Men huvudet får inte rum, kabyssluckan måste vi ha öppen, och som ett tunt omslag lägger sig den kyliga nattluften kring mitt huvud. Albin embarkerar ekan och sover snart under ett lager av gamla klädbylten.

Så gunga vi in i sömnens rike i takt med dyningarna från havet.

Mitt i natten måste Sven-August upp ett tag. Lugn och bredbent står han i rufföppningen över mitt huvud med ett ben inne och ett utanför. Jag tager ödmjukt skydd, så gott det går, och snart härskar åter friden ombord.

Klockan fyra vaknar Jerker, som är vår levande väckarklocka. Någon halvtimme senare sitta vi åter i skårerna, vaksamt iakttagande vättarna, som behagfullt flyta på den nu lugna vattenspegeln.

Två änder komma svepande och kollidera nästan med min bösspipa. Jerkers »Se opp!» följer sekunden försent, och de försvinna som skuggor i dunklet.

Dagsljuset tilltager och med det kommer morgonbrisen.

Susande vingslag och ett ljudligt plaskande får mig att lystra till. Se där! Vättarnas antal har ökats med en. Jag kan skilja nykomlingen ifrån de övriga på vågsvallet kring bogen. Bösspipan glider varsamt ut genom skjutgluggen och skottet går. En skrak är död, för att tala högtravat. Det var för enkelt, nästan lömskt. Jag känner ingen glädje över bytet.

En kråka kommer värdigt flaxande mot mig. Jag väntar, bidar min stund, så reser jag mig plötsligt upp och tar sikte. Hon riposterar ögonblickligen med en perfekt »Looping the loop». Ett skott — bom! Hon

- - - mörka streck under skyarna - - -

- - - stora svarta fåglar - - -

fortfar att singla i luften. Ett skott till — bom! Nu rätar hon upp sig och återtager lugnt sin nyss avbrutna bana. Med ett överlägset »Krahh» lämnar hon valplatsen, men styr, som jag tror oturligt för henne, in över Jerker. Samma procedur upprepas. Han reser sig, hon gör undanmanövrer. Högerpipan — bom, vänsterpipan — bom. Ett gäckande kraxskratt och hon fortsätter ytterst sävligt in mot land. Den hade varit med förr, minsann!

Nu badar havet och kobbarna i solsken, vinden har friskat i betydligt. En rönn lyser mot mig från grannskäret. De gula bladen och de ilsket röda bären bilda som en brinnande fackla, när vinden skakar den. Fiskmåsarna skria och jaga varandra, ömsom högt upp under himmelen, ömsom ända nere vid vågtopparna.

Långt i fjärran syns röken av en ångare.

Två skrakar komma över mig i pilsnabb flykt. Jag riktar långt framför den främste och den eftersta faller för mitt skott. Det var en annan känsla än nyss, intet bakhåll. De hade sin chans — men förlorade.

Det friskar i allt mer, vättarna komma snart att gå i kull. Vågtopparna piskas till skum. Vattnet börjar slå upp mot mig, ett par duschar har jag redan fått. Med den nu rådande vinden är platsen inte lämplig för fågelskytte. Vi se huru de dra längre ut, mörka streck under skyarna, eller som en samling flugor på en fönsterruta.

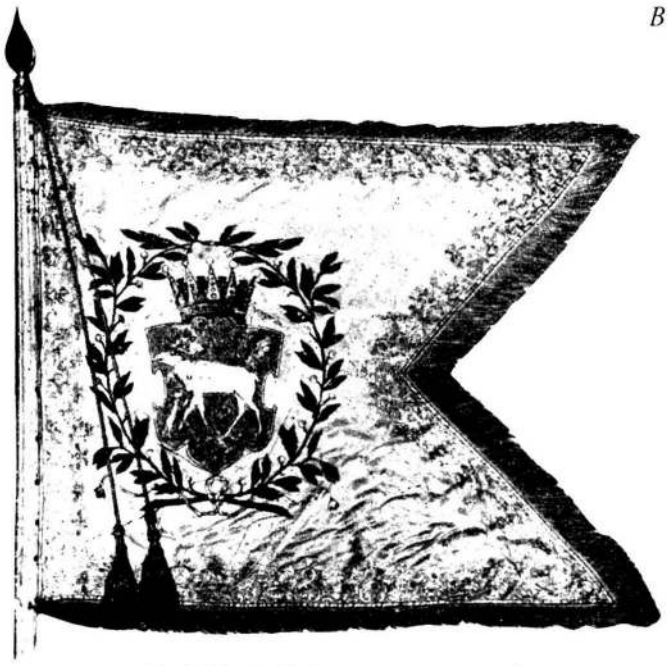
En flock ejdrar paraderar ett tag ovanför mig. Så här års äro gudingarna mörkbruna med vita fläckar och ådorna ljusare med brunsvart teckning och tvärbandade. Saluten från de båda piporna bekommo dem icke. De fingo också sin chans — och vunno.

Ytterligare en pracka, som slår för vättarna, får vända den vita buken i vädret, sen blir det tid att bryta upp.

Sven-August har redan börjat hissa segel.

Nu är det skillnad på farten. Vi nästan flyga fram på de upprörda böljorna. Sven-August är inte den som revar i första taget. Trots rorsmans skickliga pareringar, spottar en och annan sjö in över relingen — det stänker salt. Man grips av en särskild stämning vid sådana tillfällen. Det finns ingenting att säga,

Forts. å sid. 29

Kungl Norrlands Dragonregementes standar

TRONDHJEMS RYTTARE

På våren år 1658 satt överstelöjtnanten vid Upplands ryttare, Erik Planting-Gyllenboga, sjukskriven på sitt boställe i Uppland och drömde om sina äventyr på kung Carl X:s härvägar.

I tre år hade han ridit i spetsen för sina män runt Europa, från Stettin till Warschau, kämpat vid Czarnova och vid San, åter drabbat samman med polacker vid Warschau, travat på polska vägar i oändliga marscher för att slutligen i ökad takt följa kungen genom Pommern mot Jylland, över Bälten till Själland. Fälttågen hade tagit hårt på krafterna och vilan var välförtjänt. Då kom plötsligt nådig förfrågan från högsta ort om hälsoläget medgav en rask ritt till Trondhjem för att där som överste och chef övertaga ett nytt rytteriregemente, som snarast borde uppsättas i den nyförvärvade landsändan. Tillfrisknandet följde omedelbart. Av regementschefen, överste Pontus de la Gardie, erhöll han besked om att 100 upplandsryttare voro under samling till Tierp för att följa honom på färden. Dessa skulle bilda kärnan i det nya regementet, som skulle bestå av åtta kompanier. Löjtnant Erik Nilsson befann sig redan på ort och ställe i spetsen för 50 ryttare av Karl Sparres kavallerikompani, och även dessa kunde påräknas som stamtrupp. I övrigt fick han försöka komma till tals med trönderna om värvning eller utskrivning.

Erik Nilsson hade följt Lorentz Creutz, landshövdingen i Kopparbergs län, till Trondhjem för att enligt Roskildefredens statuter övertaga det nya länet för svenska Kronans räkning. I övrigt bestod besättningsstyrkan av sex kompanier till fots, och det gällde nu för den gode överstelöjtnanten att snarast förstärka den svenska truppen med ridkunnigt folk av ortens egna tillgångar.

Det blev lättare sagt än gjort att skrapa ihop ryttare i Trondhjems län. Enligt kunglig order skulle även ett par infanteriregementen för svensk tjänst uppsättas i det nya länet. Direkt ovilligt föreföll inte folket vara, men gårdarna voro mindre än i Sverige och bönderna därför sällan i stånd att hålla både häst, karl och mundering som svensk lag bjöd, dessutom var det ont om krigsdugligt folk som tillika var ridkunnigt. Med stor energi hade landshövding Creutz lyckats utskriva icke mindre än 2.000 knektar till infanteriet, men endast 72 ryttare kunde uppbringas. Av dessa voro 18 tyska soldenärer, likgiltiga för vem de tjänade, men högst obenägna »att rida för gårdar». De ville ha betalt kontant, voro vana att känna sig som bondens herrar och önskade icke alls vara hans tjänare i fredstid. Fem norska officerare med hemortsrätt i Tröndelagen ansågo sig böra lojalt följa fredsslutets innebörd, även en del danska ryttare gingo i svensk tjänst, en norsk bonde sände sin son, en annan satte sig själv på sin ägandes häst, men trots lock och pock visade det sig icke möjligt att uppbringa ett fulltaligt ryttarkompani, än mindre ytterligare sex.

Fullmakten till överste Planting var karolinskt storvulen och tydlig nog. Där stod att läsa att Planting skulle »låtha sigh willig och manligh uthi Storm, Strijdh, Slachtningar, Skarmutzler, Belägringar, Wacht eller av Oss budit och Befahledt warder», vartill fogades en otålig uppmaning att påskynda värvningen och till den ändan utsträcka anskaffningen även till Jämtland, varvid i första hand svenskar borde anlitas »enär dessa äro bättre och trognare än andra». Överste Planting kunde emellertid icke stort mer göra. Förutom det i länet hopskrapade kompaniet kunde han räkna sina upplandsryttare och Karl Sparres 50 knektar till sitt regemente — större blev det aldrig. Ett ännu bevarat standar i guldbrokad anskaffades. Detta fördes nu i spetsen för Trondhjems rytteriregemente, när krigslågan på nytt uppblossade och danska trupper försökte återtaga Trondhjem. Staden försvarades med stor tapperhet, så stor att Planting och hans ryttare erbjödos fritt avtåg under hedersbetygelser, om de blott ville återvända till Sverige. Detta blev till sist nödvändigt, och fienden höll ord. De tre

kompanierna avtågade med standaret i spetsen mellan skyldrande leder, men vid framkomsten till Jämtland återstodo blott de svenska ryttarna. De övriga hade rymt på vägen — som man kunde vänta.

Planting återvände till Uppland, kompletterade sitt regemente på egen bekostnad till 180 man och kallade det — i förvissning om snar återkomst — för sitt »Norska regemente till häst».

I avvaktan på Plantings åtgärder i Uppland sändes emellertid en kavalleribataljon från Skåne och Blekinge, de två nyförvärvade provinserna, till Jämtland. Folket var gott, väl beridet, men ännu icke mer pålitligt för svensk tjänst än att höga vederbörande ansåg det lämpligt att förlägga bataljonen på betryggande avstånd från den skånska jorden. En del rymde på vägen, men när värvningstrummorna började dåna i Jämtland för det nya rytteriregementet, samlades snart en brokig skara knektar till Frösön från det svenska stormaktsväldets alla hörn, tyskar, finnar, bohuslänningar, jämtar och härjedalingar, vilsekomna norrmän, ett par polacker och en och annan rikssvensk med ursprunglig hemortsrätt, vilket allt väl räckte till att fylla ut överste Lybeckers sydsvenska bataljon till rätt styrka. Det jämtländska klimatet måtte emellertid icke ha varit hälsosamt för alla dessa främlingar i fjälltrakterna, ty ett årtionde senare återstod endast några och hundra man. När så Jämtlands regemente nyorganiserades år 1670, sammanslogs resterna av den forna ryttarbataljonen till ett kavallerikompani och tilldelades detta regemente.

Under eget standar med Jämtlands vapen redo sedan dessa ryttare genom tiderna, jämtar sutto upp och fyllda platsen för stupade och uttjänta, nummer och ryttartorp gingo i arv från far till son — tills så en dag kompaniet blev självständigt som Jämtlands hästjägarkår. År 1892 blev kåren åter ett regemente. Det kallas i dag för Kungl. Norrlands dragonregemente, är fredsförlagt i Umeå och bär alltjämt i ryttarstandaret Jämtlands vapensköld.

Nu rida norrlandsdragonerna på vakt i norr, världens nordligaste ryttarregemente, och med dem lever den sällsamma sagan vidare, sagan, som började med upplandsryttarna som redo för norska gårdar under Trondhjems ryttares standar.

Rickard Nilsson.

En dust på Harkskärsfjärden

Forts. fr. sid. 25

man bara grinar mot varandra, man ler, man visar tänderna, man skrattar av vild förtjusning rätt ut i vinden.

I min kikare upptäcker jag en säl på en hälla, långt i fjärran. Vi hålla ned på den, men ju närmare vi komma, desto tydligare står misstaget klart för oss. Det var inte en säl, utan stora svarta fåglar. Storskarv, havstjäder eller ålkråka, vad man nu vill kalla dem. En sådan vore något att stoppa upp. Ett kort krigsråd och vi besluta att gå till attack. »Skepparn» lägger om kursen något, och med vinden på babords låring slöra vi ned mot bränningarna. Vi skyttar byta ut sjuorna i våra bössor mot tior och göra »klart skepp».

Svartingarna granska misstänksamma den stora vita svanen, som rusar emot dem, men trots sin skygghet, komma de sig inte för att lätta, förrän vi äro i håll om ock ett drygt sådant. Som bredsidan från en forntida örlogsman, dånar salvan. Sex pipor sprutar ut sina grova hagelsvärmar, — men till intet resultat.

Egentligen var vårt handlande ganska litet jägarmässigt, det insågo vi snart. Men gjort var gjort, där lågo våra tior i sjön. »Kanske de blevo till rom i någon längtande torskmage», skämtade Jerker.

*

Långt i fjärran skymtade hemkusten som ett mörkt band, men ju närmare vi kommo, desto gästvänligare tedde den sig. Det mörka blev grönt och gult, vitt skum vräkte upp mot grå stenhällar och tjärade bryggor, röda stugor tittade fram som smultron mellan tuvor och fönsterrutorna kastade välkomnande solreflexer emot oss. Röken slets ur skorstenarna, men man anade stugvärmen, man nästan kände doften av den goda maten, trivseln i soffhörnet, ja — man var otäckt nära att bli goddagspilt igen.

Då vi senare åter kände fast mark under fötterna, var det en kämpagestalt i grönsvart vinterrock, som vände sig om och kisade ut mot det upprörda havet.

»Vi skulle nog revat — ändå», sa Sven-August.

"BOCKEN" är **ett** *medel att skapa kontakt mellan regementet och bygden.*

✶

Kamratfesten den 20 juni ett annat.

✶

Det **bästa** *är att vara medlem i Kamratföreningen!*

Med Hälsingarna på vedhuggning

av

ÅKE BERGMAN

Man skrev juli 1947 . . .

Kortlapparnas monotona dunkande mot bordskivan avbröts plötsligt — sorlet i logementet dämpades och alla lyssnade spänt till kompaniassistenten, som just kommit in. Vad talade han egentligen om? Skulle vi få fara ut i skogen och hugga ved? Byta ut harvningen mot en månads vistelse i skogen? Kunde detta vara möjligt? Nej, det måste vara ett av »Ryktesdetaljens» senaste alster, men »hast du mich gesehen . . .» på eftermiddagen ställde kompaniadjutanten upp kompaniet och frågade vilka, som voro intresserade av att vara med och avhjälpa den skriande bränslebristen. Många händer sträcktes upp som tecken på den rätta viljan. Att sedan erfarenheten och kunnigheten kanske inte stod i rimlig proportion till denna vilja får väl skrivas på äventyrslustens konto, och det var ju inte utan att »harvningen» på det solstekta övningsfältet började bli en aning tjatig vid det här laget.

Nu vidtog en allmän diskussion på »luckan» angående vedhuggningens alla detaljer, och kompaniets yrkeshuggare tillfrågades om yrkets för- och nackdelar. Man började nog litet till mans dra' öronen åt sig, när man hörde att skogsarbetarens gebit minsann inte var någon dans på rosor. Naturligtvis skulle kompaniets spefågel komma med sitt obligatoriska inlägg: »Ja grabbar, tro inte att det blir fråga om vanlig civil vedhuggning. Ni ska' naturligtvis hugga på kommando, och vad som blir viktigare — i takt! Och hum-hum tar' väl er, om ni inte rättar in era vedstaplar ordentligt efter avslutat arbete.»

Nåja, den pessimistiske spexmakaren blev snart nedtystad, ty nu började diskussionens vågor gå hushöga. Nu gällde det platsen för huggningen. Regementet hade blivit tilldelat en avverkningsplats på gränsen mellan Dalarna och Härjedalen och en betydligt närmare, i Järbotrakten. De flesta pojkarna ville naturligtvis till den sistnämnda med tanke på de goda förbindelserna med hemtrakten, men även Tandsjöborg hade sina förespråkare. Till de senare hörde nog i de flesta fall yrkeshuggarna, som vädrade bättre skog däruppe i Finnmarken.

Själv kom jag att tillhöra Järbogruppen som med några få undantag kom att bestå av idel »amatörer». I vår församling fanns praktiskt taget alla yrkesgrupper representerade, och det var väl bara en sak vi hade gemensamt i fråga om skogsavverkning: Vi hade aldrig sett en timmersvans eller barkspade tidigare!

Den 22. juli anträdde vi resan, sedan vi i ungefär en vecka tagit ut förläggningsmateriel av olika slag och kompletterat den egna utrustningen med arbetshandskar, extra linnekläder o. s. v. samt undanstökat den inte minst viktiga detaljen, nämligen konfrontationen med den blivande lägerchefen, sergeant L. Stolt. Han hade tydligen tidigare varit engagerad inom skogsbranschen, ty hans orientering under förberedelserna angående skogsbestånd, aptering, virkestumning o. s. v. klingade mycket vederhäftigt i våra öron. Så småningom kom det också fram att han varit skogspraktikant i Lappmarken före sin militärtjänstgöring, och då var det nog ingen större risk att det där om »takthuggning» och »stapelrättning», som kompaniets spexmakare siat om, skulle bli verklighet!

Det var 50 glada och förhoppningsfulla grabbar, som på eftermiddagen urlastade från bussarna och bilarna uppe i Offsjön, en liten by några km sydväst om Järbo. Vi fick faktiskt redan från början en liten chock, ty lägerchefen beordrade oss sätta upp våra sex tält väl inrättade på en liten äng på sluttningen ned mot sjön, som givit byn dess namn. Här var det alltså inte fråga om att klämma in våra hyddor oregelbundet och flygskyddat under träden, utan i bästa scout-lägerstil växte den lilla tältstaden upp till stor förnöjelse för byns yngsta garde, som fullkomligt begeistrade tog del av våra förberedelser.

När sedan sergeant Stolt plockade fram en svensk flagga och en mängd trevliga plakat med i humoristisk stil avfattade förhållningsregler, då kände vi på oss att här hade vi fått en chef, som visste hur han skulle ta' grabbarna. Att han sedan ordnade med bibliotek, radio och en matsal med sittplatser för samtliga, bidrog ju inte direkt till att sänka vår aktning för honom. På tal om matsal så hade köksdepartementet slagit upp sina bopålar i en liten skogsdunge bredvid matsalsbyggnaden och där regerade kockarna Östlund och Haglund med stor makt och myndighet. Enligt bestämmelserna från myndigheterna skulle födan utgöras av s. k. skogshuggarkost, innehållande omkring 5.000 kalorier och härför skulle varje man betala 3 kr. pr dag, men då ingick även ersättning till kockarna och tälthyra i denna summa.

Redan första kvällen prövade en del sina verktyg uppe i skogen med mer eller mindre lyckat resultat, och det ska' villigt erkännas att nog ekade yxhuggen lite' »taktlöst» de första dagarna. Så småningom tillägnade vi oss emellertid den rätta tekniken och sedan mästerskytten och skogsförmannen Kalle Granlund från Järbo varit uppe några gånger och instruerat oss i verktygsvård, ökade vi på våra dagsprestationer betydligt. I medeltal högg vi omkring 10—12 långvedres pr dag. Den ökade arbetsintensiteten stod inte alla gånger i proportion till aktsamheten vid handhavandet av de vassa verktygen och följden blev en del blessyrer, de flesta dock av det ofarliga slaget. En del skador var dock lägrets »medicinman» furir Jonsson tvungen att remittera till Sandvikens sjukhus.

För att stimulera huggarna till goda resultat satte lägerledningen upp en lista i lägret, utvisande varje dags arbetsprestation, och det var med verklig tillfredsställelse man kunde konstatera en tydlig »formförbättring». D. v. s. ökningen av antalet »res» berodde nog inte enbart på att vi högg bättre, utan snarare på att vi efter hand började använda även fritiden till arbete. Denna »fritidshuggning» kulminerade mot slutet av vistelsen, sedan vi fått ta del av de övriga militära huggarlägrens arbetsrapporter och då funnit att endast en förläggning, men i Hudiksvallstrakten och som var bemannad av flottister, dittills hade huggit bättre än vi själva. Strax före avresan hade vi också nöjet konstatera att vi i fråga om medelprestation pr dag hade nått det bästa resultatet inom vårt militära huggar-område.

Härav följer att fritiden, särskilt sista delen av huggartiden, blev ganska begränsad, men det hindrade oss givetvis inte att då och då fara ned till Järbo och stifta bekantskap med samhällets såväl manliga som kvinnliga ungdom. Ja, den sistnämnda kategorin hade vi nöjet att se som våra gäster vid de två lägersamkväm, som lägrets fritidskommission ordnade.

"Skogshuggare"

Ett brännande spörsmål de första dagarna utgjorde givetvis permissionsfrågan, men detta problem löste lägerledningen på ett mycket smidigt sätt. Ständig nattpermission men absolut skyldighet att anteckna sig på lägrets kontrolltavla!

På denna tavla hade varje man en nummerbricka, som skulle flyttas in under skilda rubriker vid olika förrättningar, t. ex. »I skogen», »I Järbo», »I sjukkvarter» o. s. v.

Lägret kunde också ståta med eget fotbollag, med vilket man representerade mot grannbyarnas lag med växlande framgång. Avsikten var också, att man skulle deltaga med ett lag från huggarförläggningen i I 14:s flergrensstafett, men tyvärr råkade »cyklisten» ut för en huggskada dagen före tävlingen.

Så småningom började våra civila arbetsledare med jägmästare Ridderstråle och kronojägare Gustavsson i spetsen att omsätta våra huggna res i pengar, och det visade sig att större delen av oss hade ett icke föraktligt överskott vid hemresan. Ja, det fanns ju några, som det faktiskt gick jämnt upp för också, men då berodde det i regel på att vederbörande på grund av sjukdom hade haft en hel del s. k. kojdagar. Huvudsaken var ju att vi försökte bjuda till, och det gjorde vi verkligen, och det gällde nog inte bara arbetet i skogen, utan även utanför lägret vill jag påstå, att vi i görligaste mån sökte hålla lägerledningens valspråk »Frihet under ansvar» i helg.

Det är väl troligt att vi under den här huggarmånaden gingo miste om en hel del militära utbildningsdetaljer, men jag undrar ändå om inte den tiden mer än väl kompenserades av den homogena »lagandan» och det goda kamratskap som odlades däruppe i Järboskogarna, och jag instämmer till fullo med den gävletidning som skrev med anledning av vår avfärd från lägret: Det måste vara av synnerligen stor betydelse att under sådana här förhållanden se vad både trupp och befäl går för, även om det gäller så fredliga ting som att avhjälpa en skriande vedbrist.

MONUMENTET PÅ LIMÖN

På Limön i inloppet till Gävle är rest ett monument, känt av de flesta gävlebor åtminstone därigenom att det finnes angivet på den vanliga generalstabskartan. Monumentet består av ett kraftigt granitblock omgivet av en grov kätting, som bärs upp av mindre stenar. Blocket har på ömse sidor försetts med inskription och på ena sidan står: »Ett 100-tal svenska krigsmän, stormdrivna på väg till Finlands undsättning, omkommo vi dessa skär den 2. okt 1808 och jordades här» samt på den andra: »Gefle landstormsförening hugfäste minnet år 1916».

För alltså 140 år sedan förliste här galeasen Margareta med fem oficerare och 150 man av Livgrenadiärregementet ombord. Av dessa omkommo en officer och 90 man. Galeasen Margareta tillhörde en transportflotta, som sammandragits i Gävle för att överföra livgrenadiärbrigaden till Finland. Omedelbart före avtransporten ställdes brigaden under befäl av A. F. Skjöldebrand, vilken just frånträtt befälet över lantvärnsförband i Sundsvallstrakten. Den 23. september avseglade flottan mot Åland, där den enligt uppgift skulle mötas av några smärre kryssare med vidare order. Från flottan sågs aldrig några svenska fartyg bland de åländska öarna och då alla tecken tydde på annalkande storm, gick man till sjöss igen. Under den storm, som därpå utbröt, inträffade några haverier, varför man gick i hamn för översyn på svenska sidan i trakten av Grisslehamn.

Den 29. september gjordes ett nytt försök att nå kontakt med kryssarna i Ålands norra skärgård, men med samma resultat. Efter ett misslyckat försök att få förbindelse med svenska truppen på finska fastlandet, styrde man åter till havs, där ånyo en storm blåste upp. Skeppens tillstånd och svårigheterna att hålla dem samlade, tvingade befälhavaren att söka nödhamn i Öregrund. Härvid skingrades trots allt fartygen, och galeasen Margareta länsade undan mot Gävle. I närheten av Limön gick fartyget på grund, skeppets klövs, varvid större delen av de ombordvarande omkommo. Fiskare, som rätt snart varsnade olyckan, vågade ej gå ut av fruktan att vraket skulle krossa deras båtar.

Bland de ombordvarande fanns även en läkare, H. Ch. Kewenter, som just återvänt från Frankrike, där han hamnat sedan Livgrenadiärregementet, vid vilket han tjänstgjorde under Napoleonkrigens tredje koalition, lämnat Mecklenburg. Han stannade hos sina sjuka och blev synnerligen välvilligt behandlad av

fransmännen. Kewenter tjänstgjorde därefter vid flera franska sjukhus, varvid han blev mycket hedrad av sina franska kollegor. När så kriget med Ryssland utbröt, begärde och erhöll han kejsar Napoleons tillstånd att återvända till sitt land, där han omedelbart placerades vid sitt gamla regemente.

Denne Kewenter har skildrat katastrofen och enligt hans berättelse trodde skepparen på Margareta, att han seglade mot Öregrund och tog Gävle kyrktorn för Öregrunds båk. Skeppet stötte sex gånger mot ett undervattensrev och sista gången klövs skrovet. De fasor han skildrar behöva icke återgivas här, men han räddades själv efter det han anbefallt sitt liv i Guds hand och surrat sig fast i kramporna på en skeppslucka, för att kunna hålla sig kvar hos de skadade, vars plågor han in i det sista ansåg som sin plikt att lindra. Härvid gjorde han flera försök att rädda den vid förlisningen omkomne baron de Geer, vilken flöt omkring på några vrakdelar med huvudet i vattnet. Förutom den grova sjön och de master, rår och tågvirke, som spärrade vägen till vraket, försvårades också räddningsarbetet av kylan i vattnet. I vad mån orsaken till katastrofen var en så grov felnavigering, som Kewenter uppger eller om skepparen avsiktligt styrde mot Gävle, för att enligt Skjöldebrand där uppsöka släktingar, faller utom ramen för denna skildring, som endast gäller tillkomsten av och bakgrunden till monumentet.

F. d. tullförvaltaren Ernst Larsson, som i sin tjänst ofta hörde kustbefolkningen tala om denna katastrof och att offren jordats på Limön, väckte förslaget att landstormsföreningen på något sätt skulle hugfästa minnet av de omkomna. Enligt protokoll hållet vid styrelsesammanträde den 23. maj 1916 lydde också § 3 »Sedan på förslag av undertecknad Larsson styrelsens ledamöter undersökt lämpligheten och möjligheten af uppförandet af en minnessten å Limön vid de gamla soldatgrafvar, som enligt traditionen finnas å öns vestra del, i hvilka ligga jordade ett hundratal svenska soldater, omkomna under färd till Finland år 1808, beslöt styrelsen nu att gå i författning om resandet av en sådan minnessten, hvars aftäckning skulle försiggå pingstdagen, den 12. juni i samband med afslutande af fältskjutningen å ön.»

Tisdagen den 13. juni 1916 innehöllo gävletidningarna bland annonser om Holmstrands torra punsch och meddelanden om »Nya svenska minoffer» och »Fortsatt rysk framryckning», skildringar om högtidligheten på Limön. Bland de närvarande märktes kaptenen vid flottan, friherre C. E. Liljencratz, regementschefen, överste Nyström samt överste Rettig och majorerna von Malmborg och G. Swedlund, borgmästare Berggren och stadsarkitekten Hedin. Dessutom paraderade landstormsmän, trupp ur Hälsinge regemente samt marinsoldater, vilket möjliggjordes genom att ett örlogsbesök i Gävle sammanföll med högtidligheten. Regementets musikkår konserterade och överste Rettig, landstormsföreningens ordförande, höll högtidstalet. Invigningen övervors av många gävlebor och av befolkningen i trakten, som tagit sig dit i båtar. Ett strålande solsken förlänade åt det hela en extra förgyllning.

Så tillkom minnesstenen och galeasen Margaretas förlisning var skälet till varför den restes. Men fortfarande kvarstår frågan var de omkomna verkligen ligga jordade och varför Margareta styrde mot Gävle. En lycka i olyckan var att Gävle vid denna tid utgjorde en av de baser, varifrån överskeppningarna till Finland organiserades. För den skull var bl. a. ett stort krigssjukhus upprättat, där just då omkring 600 patienter vårdades. Hit överfördes nu de överlevande för vård och den outtrötlige Kewenter tog hand om de skadade. Sjukhuset var upprättat i »Gävle rådhussal och skolsalar».

Kyrkböckerna från denna tid liksom Margaretas militäre chefs, kapten von Feilitzen, rapport har säkert mycket att berätta om detaljerna, men det är som sagt en annan historia.

Vad som närmast vore av intresse att veta är, om de järnkettingar, som nu huvudsakligen tjäna som torkstreck för baddräkter, verkligen avskilja den plats, där svenska män funnit sina sista vilorum, sedan de offrat sina liv för Sveriges försvar.

Gert Nilsson.

Visa "BOCKEN" för Dina bekanta!

Intressera dem för KAMRATFÖRENINGEN och skaffa nya medlemmar.

Gör en positiv insats för hembygdens regemente.

EN FEST med glada och vackra kontraster

Kamratföreningens högtidlighet söndagen den 15 juni 1947 kommer förvisso att gå till hävderna såsom en, där man prövade en del nya uppslag. På den militära sidan lade man väl särskilt märke till kapten Rickard Nilssons Dieppe-raid över Gavleån mot Boulognerskogen. På den civila sidan och en verkningsfull kontrast till raiden hade man en kabaret med så lyriskt smånätta saker som dansuppvisning av småflickor. Kapten G. Fernquist var regissör för denna del av festen.

Denna söndag, som hade ett inbjudande väder, lockade mängder av besökare från när och fjärran upp till Kungsbäck. En rad pålitliga gamla f. d. indelta knektar hade dagen till ära infunit sig och i övrigt vittnade anslutningen om att Kamratföreningen haft mycken framgång i sina strävanden att göra denna dag till en verklig folkfest, där både allvar och skämt gott trivdes samman.

Det mera allvarsbetonade kom i början, på Lilla fältet, där regementet stod uppställt och där regementschefen, överste Hans Berggren, meddelade krigsmans erinran till de nyinryckta studenterna. Till dessa sade han att samhället ställde större krav på dem än på andra: »Jämte de kostnader och uppoffringar, som edra föräldrar gjort för er utbildning och uppfostran, har samhället offrat stora kostnader för er och väntar sig något av er i gengäld. Icke kontant återbetalning utan nit, trohet, samvetsgrannhet och helgjuten insats på samhällets ledarposter, främst i fred, men om så skulle krävas, även i ofredstid.

Soldatuppgiften är till sin natur hård, krävande och sällan trivsam. Krigsmannaerinran lovar och ger ingenting — den bara kräver, sade översten till sist samt framhöll att en verklig karl, en god medborgare och en riktig svensk aldrig kan önska sig något högre än att uppleva den trygga lugna, karaktärsdanande känslan av att ha uppfyllt samhällets krav i krigsmannaerinran med nit, trohet, samvetsgrannhet och pliktuppfyllelse när helst samhället givit honom en uppgift.

På traditionsenligt sätt följde så korum, vilket förrättades av kyrkoherde Eric Strömqvist i Gävle. Till sist kom en ovanlig men anslående programpunkt, då överste Berggren överlämnade regementets belöningsmedalj till löjtnant Hilmer Ljung, som tjänat kronan i 47 år.

Förbimarschen för regementschefen var ett skådespel, som de talrika åskådarna visade sig uppskatta mycket, men så är också en väl marscherande militär trupp en estetiskt tilltalande syn.

Men kontrasterna berörde varann denna dag. Mot den exercismässiga marschen ställdes den rörliga, på tillfällets improvisation beroende stridsövningen, där det gällde för truppen att i överskeppningsbåtar nå kontakt med Gavleåns motsatta strand för att utröna förekomsten av fientliga krafter. Förvisso fanns det fiender bland Boulognerskogens strandbuskage, det fick männen i båtarna nogsamt erfara och publikens trumhinnor sattes på hårda prov då det moderna krigets grövre infanterivapen lät höra sig. Inte ens den skådespelsmässiga tacksamma eldsprutan saknades i arsenalen.

Skådespel, ja, det blev mera sådant framåt eftermiddagen. Man hade upptäckt att slänten ner mot Gavleån var en alldeles idealisk amfiteater med åskådarplatser uppåt regementsparken och scenen nere vid stranden. Den naturliga scenomramningen kompletterades med en del extra lövverk, bakom vilket de age-

---

När Karl XI mönstrade . . .

Forts. fr. sid. 23

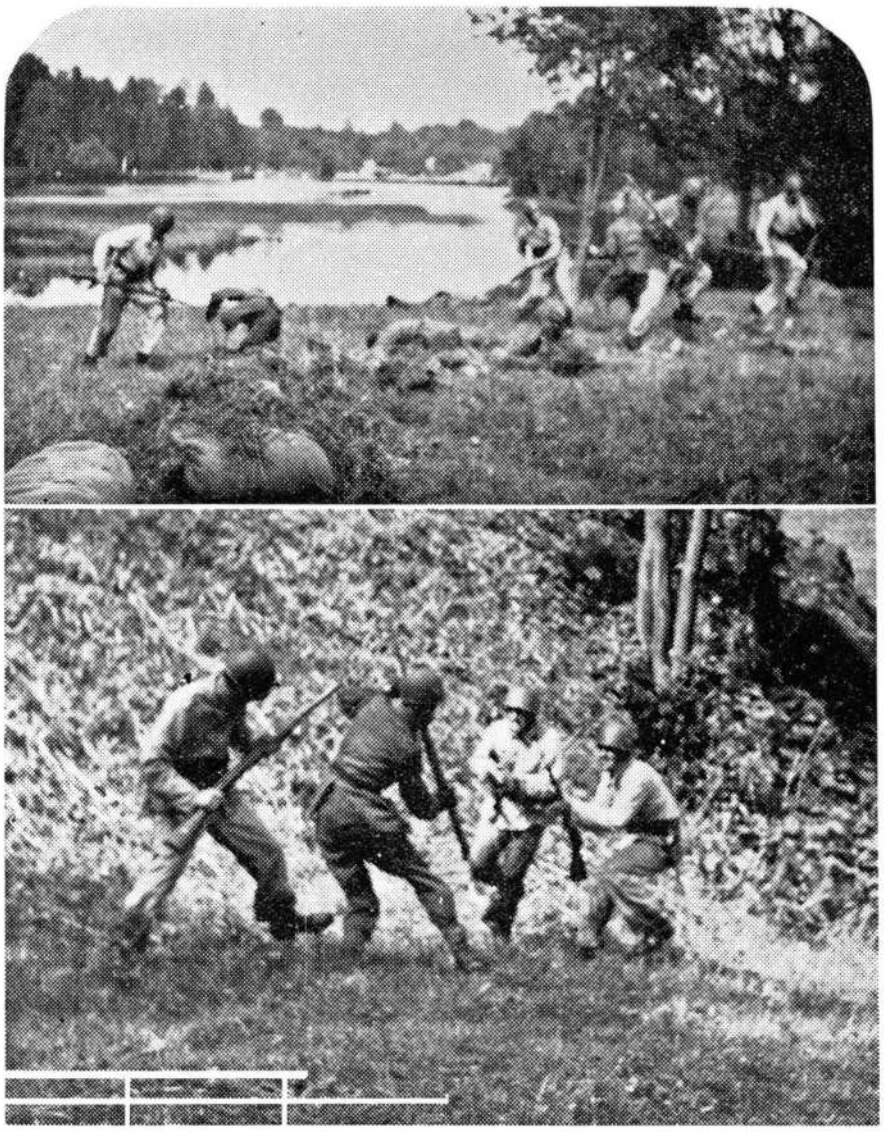
Den 2 eftermiddagen lät K. M. Regementet samt över- och underofficerare göra deras handgrepp.

Den 3 mönstrade K. M. Kapitaine Svarthofs, som är Jerfsö kompani, von Wullfens, som är Arbrå kompani, och Björnbergs, som är Delsbo kompani. Eftermiddagen lät K. M. regementet chargera.

Den 4 juli reste konungen till Ulriksdals slott.

Konungen sökte även skapa en god anda mellan över- och underordnade inom armén. Befälet fick till sitt underhåll sig anvisade boställen inom de orter, där soldaterna hade sina torp. Detta för att befälet skulle lära känna sitt folk och se till dem också mellan regementsmötena. I ett exercisreglemente från Karl XI:s tid står föreskrivet bl. a. att en kapten bör vara som en fader för sina barn, så bör han sitt kompani försvara, beskydda och försörja. Det nära förhållandet mellan officerare och soldater på samma kompani belyses ytterligare genom en del kungliga föreskrifter om att en officer alltid måste närvara vid soldaternas trolovningar för att förbindelsen skall äga laga kraft. Vidare skulle officerarna hjälpa soldaterna inför rätta genom att föra deras talan och svara för dem, när så behövdes, så att dessa »uti sin enfaldighet» finge en behövlig hjälp.

rande gjorde sig redo. Denna idylliska friluftsteater var mer än fullsatt när kabaren Kungsbäcksbladet — här med sitt tredje nummer — företeddes. Gavleån anlitades också för att bära en 1700-talsmässig farkost, på vilken trubaduren Bellman — alias folkskollärare Allan Jerbo — och skön Ulla Winblad i Britta Hagströms täcka gestalt gjorde en bejublad entré. För den vokala välfägnaden svarade också löjtnant Göran Jonzon och hr Sten Hammar och det var både svenskt folkliv och gluntens glada genre som återupplivades här. Men det som knep de mesta applåderna var i alla fall Emy Ågrens dansskola med graciösa småflickor i olika åldrar, prövande sina talanger i Therpsichores ädla konst. I konkurrensen om applåderna hävdade sig också en fjortonmanna dragspelsorkester från regementet. Det är ju också ett omvittnat faktum att med dragspel kan man hålla humöret uppe på vilken samling svenskt manfolk som helst — och kvinnor med för den delen.

Hårda närstrider utvecklades nere på åsluttningen, när "fienden" tagit sig över ån i skydd av rökridåer

Skall sedan något sägas om kvinnor, så är det de käcka lottorna som skall nämnas. Inte bara därför att de med äran skötte allehanda serveringar under hela dagen utan också därför att de såg till att middagsbordets håvor fördelades snabbt och rättvist vid den traditionella middagen i stor format efter utomhusevenemangen. Regementets matsal var vackert pyntad, musiken spelade taffelmusik under musikdirektör Baltzar Bäckströms ledning och han hade till sist glädjen att se, hur de närvarande synnerligen uppskattade hans marsch »Överste Hans Berggren». Men dessförinnan hade Gävle stadsfullmäktiges ordförande, redaktör Hemming Sten, hållit tacktalet för gästerna och betygat hembygdens samband med regementet så som det bör ske en sådan här dag.

Åke Hanæus.

I år firar kamratföreningen

Söndagen den 20 juni

10-ÅRS JUBILEUM

Den festen bör ingen försumma

IDROTTS-*krönikan*

Regementets idrottsförening kan även denna gång efter slutat arbetsår se tillbaka på en god säsong. Visserligen har vi icke kunnat föra regementets färger till seger på alla fronter, men vad som må skattas lika högt som topplaceringarnas ärelager, är intresset, den goda anslutningen och vetskapen om att ha gjort vårt bästa.

Fri idrott. Mycket skulle kunna sägas om den fria idrotten, här nämnes blott två namn, Gustav Östling och Folke Alnevik. — G u s t a v Ö s t l i n g — olympiskt hopp — väckte sensation då han vid 1947 års S. M. i maraton vann med tiden 2.10.51. Banan visade sig dock vara för kort, men »experterna» räknade ut, att hans tid i vilket fall skulle ha blivit 2.20.11 (omkr). Intressant är att jämföra löparfenomenet Paavo Nurmis ännu kvarstående inofficiella världsrekord på kort maraton med tiden 2.22. På en mil och i terräng innehar Östling fem lagpris i S. M. 1946 tog han hem S. M. på 25 km, vann stockholmsloppet och satte nytt rekord på 20000 m. Gustav Östling har i vår tränat som aldrig förr. I »Kungsbackaloppet» tog han första placering med ny rekordtid. — F o l k e A l n e v i k — olympiskt hopp — tävlar nu åter för reg. idrottsförening. På grund av kommendering till Stockholm tävlade han under 1947 för Studenterna. Han slog igenom i storkonkurrensen 1945 och gjorde samma år sin landslagsdebut såsom en av Sveriges bästa 400-meterslöpare. 1946 gjorde han en uppmärksammad insats vid Europamästerskapen, där han var med i stafettlaget. 1947 tog han sin andra tredjeplacering vid S. M.

Orientering. Denna idrottsgren har ett speciellt militärt intresse. Allt fler och fler ansluta sig till sporten och i år ha vi många lovande juniorer, som kunna tävla för regementet. Bland oldboys tävlar ännu med den äran kapten Sylvander och fanjunkare Leijon.

Ingen torde väl i år kunna fråntaga J. A. Eklöf titeln »regementets bäste orienterare». Han blev 1947 regementsmästare i både dag- och nattorientering, samt deltog med goda resultat i DM och nationella tävlingar. Han får väl räknas såsom säker slutman i regementets budkavlelag i II. MID budkavletävlan i höst där Hälsinge regemente står såsom arrangör.

Fälttävlan. DM i fälttävlan, där landskapen Uppland och Västmanland även deltogo med sin elit, blev en triumf för vårt regemente med dubbelseger och lagvinst. Segrare blev löjtnant O. Barkander, tvåa furir B. Falk och trea furir E. Persson.

I fälttävlan om III. batstabskomp vandringspris segrade förrådsman J. A. Eklöf.

Femkamp. Regementsmästare blev denna säsong furir Nordin. I DM i modern femkamp placerade sig löjtnant Barkander som tvåa.

Värja. På värja segrade löjtnant Barkander med knapp poäng över major Jakobsson.

Handboll. Handbollslaget kämpade hårt för en god placering och segrade över A 4 med 14—7 i II. MID final men fick se sig besegrat vid militärmästerskapen av Stockholmsflottan med 14—15.

Inom regementet tog 5. komp överlägset hem regementsmästerskapet.

Fotboll. I militärmästerskapet i fotboll vann regementet en klar seger inom distriktet, då fotbollslaget i finalen segrade över F 4 med 5—3.

Inom regementet blev 7. komp regementsmästare.

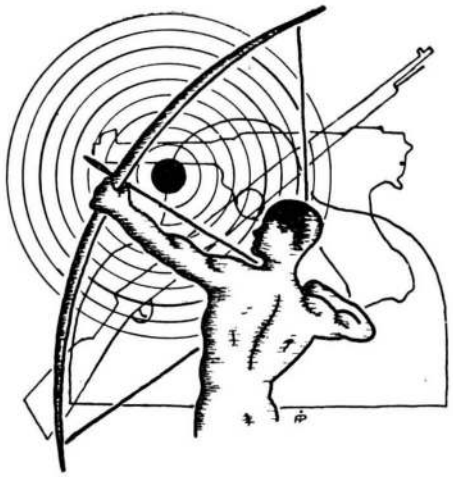
Tyngdlyftning. Föreningen har här en nybildad sektion, och grenen synes redan vara populär, detta till stor del beroende på dess energiske förespråkare och instruktör furir Frisk.

Vid DM tog furir Falk hem JM-titeln i tungvikt.

Ridning och prishoppning. Ridintresset har under de senaste åren tagit fart, vilket framför allt beror på att beredskapsåren tillfört regementet många bra hästar. I samarbete med Gävle fältrittklubb ha ett flertal prishoppningar ordnats med många deltagare från de olika befälskårerna.

A. Samuelsson.

SKYTTE-*krönikan*

En titt i skytteföreningens årsberättelse visar bl. a. att under 1947 hade föreningen 1378 medlemmar. 112949 skott hade lossats med gevär och 22790 med pistol. Dessa siffror visa att det frivilliga skyttet fortfarande har vind i seglen. Av alla dem som föreningen räknar till sina medlemmar är det dock en ringa del, högst två procent, som aktivt bedriva tävlingsskytte. De återstående nittioåtta procenten uppbygger föreningens ekonomi. Varje medlem, som skjuter femtio protokollförda skott, tillför föreningen tre kronor i anslag av statsmedel. De aktiva tävlingsskyttarnas fåtal har sin grund i att den militära tjänsten bjuder ett sådant övermått av friluftsliv i den dagliga gärningen, att de flesta fritidshobbyn helt naturligt kommer att ligga inom områden, som så mycket som möjligt bryter av mot tjänsten. Man finner också att intresset för skytte är mycket stort bland dem som i vardagslag har sitt arbete inomhus.

Av vad som här inledningsvis sagts kanske det är förståeligt att regementets skytteförening icke alltid kan konkurrera med de civila föreningarna vilka, i förhållande till sitt medlemsantal, ha betydligt större antal tränade tävlingsskyttar. Ställer man icke anspråken allt för högt, kan nedanstående axplock ur prislistorna visa att föreningens skyttar väl hävdat sig även detta år.

Första, andra och fjärde placering i kretsmästerskapet i skolskjutning genom P. K. Apelgren, K. G. Höök och A. F. Karlsson. I förbundsmästerskapet belade E. Åkerlund andra platsen. P. K. Apelgren blev gästrikemästare i skolskjutning. Samme man belade andra platsen i världsmästerskapens fältskyttemoment i Rosersberg och vid arméмästerskapen i Halmstad blev han åter tvåa. Hedrande placeringar ha nåtts även av andra skyttar. I tävlingen om »Göteborgspokalen» nådde R. Berlin 91 poäng. I »Stockholms tidningens riksskytte» nådde B. Andersson, R. Berlin, A. F. Karlsson och P. K. Apelgren 191 poäng. Alla tretton deltagarna placerade sig på prislistan. Inom pistolskyttet ha många framgångar noterats. »Bernadottska kannan» är namnet på en ståtlig trofé som erövrats för andra gången. Tredje gången gillt viskas det bland lagskyttarna. Få se hur det går hösten 1948? Vid 1947 års tävling segrade K. G. Höök och Hj. Ohlström i respektive klasser. Vid kretsmästerskapet i Söderhamn blev Å. Palmær tredje man. Bland de femton bästa hade vår förening fem man. Vid stora tävlingar i Söderhamn och Enköping återfanns våra skyttar bland toppmännen. Föreningsmästare för året blev i skol- och fältskjutning P .K. Apelgren. Med pistol togs skolskjutningsmästerskapet av Hj. Ohlström och fältskjutningsmästerskapet av O. Rydvall. En mängd erövrade skytteutmärkelsetecken i form av medaljer och märken ge bevis för att en stor del av medlemmarna underhålla sin skjutförmåga. Skytten framför alla andra under året har varit P. K. Apelgren med ej mindre än fyra mästerskap och många förnämliga placeringar i övrigt.

När föreningen startar banskjutningssäsongen 1948 kan den se tillbaka på en tjugoårig verksamhet. Den 11. juli 1928 samlade överste Stålhane skytteintresserade vid regementet. 26 personer hörsammade kallelsen. Till ordförande valdes överstelöjtnant Brunander. Bland övriga medlemmar av styrelsen må nämnas fanjunkare Bjurling och sergeant Börjesson vilka blevo skytteföreningen trogna i många år. Börjesson var föreningens kassör de första sju åren. Lars Bjurling, vida känd i skyttekretsar, var den verklige skytteentusiasten. Så sent som 1939 var han, ehuru sextioårig, sina många år yngre kamrater överlägsen både på gevär och pistol.

Åren 1937—1942 var en blomstringstid för den frivilliga skytterörelsen inom civila föreningar. Så var i allmänhet icke fallet inom militärföreningarna. Försvarets personal ansträngdes då till det yttersta med utbildnings-- och beredskapsarbeten. All tillgänglig tid användes till övningar. Någon tid till tävlingsskytte fanns icke. Att Hälsinge regementes skytteförening överlevde dessa år torde helt vara kapten Norlanders förtjänst.

Men redan 1943 hade åter intresset för tävlingsskytte blivit så starkt inom befälskårerna att man krävde nya krafttag.

Från kapten Karlström utgick kallelse och en ansenlig skara skyttebitna samlades en vårkväll i regementets samlingssal. Där uppsattes höga mål och dryftades stora planer. Många av dessa mål ha nåtts och nya planer ha trätt i genomfördas ställe.

Med årets framgångar har föreningen ytterligare befäst sin ställning och medlemmarna kunna med förtröstan emotse ett nytt verksamhetsår.

K. G. Nässlander.

✶ Skrattar bäst som skrattar sist ✶

Det var förskräckligt såna fötter ! ! ! Me dom där går det väl att göra helomvändning på en djuptallrik?

Nää då doktorn. Ja har nog försökt, men de är lygens, för tallrikarna går sönder se . . .

* * *

Efter fälttjänstövningarna i Västmanland 1924 bivackerade 1. och 4. komp. I 14 i närheten av Sala.

En kväll fick Kapten H (chef för 1. komp.) rapport om att en vpl tillhörande hans komp. under ett försök att »bonda» till staden ramlat i ett av de vattenfyllda gruvhålen i närheten av bivacken, att vederbörande räddats, samt stod där i förläggningen drypande våt.

Kapten H rådfrågade då den i samma hus inkvarterade kapten L, hur han skulle förfara med den förolyckade.

»Du ska *naturligtvis* ge' honom ett glas konjak!»

»Är du tokig L, då har jag hela kompaniet i gruvhålet inom en kvart.»

* * *

Två beväringar under förra världskriget framför en fotografs skyltlåda på Nygatan, där ett foto av regementets »populäraste officer» — dåvarande löjtnant A — satt:

»A, de' är en hygglag karl de', han blir nog major han.»

»Du ä' tokig du gosse, de' ä' bara dom som ä' jävlig som blir majorer!» (säkerligen).

Under överste Focks chefstid ordnades de värnpliktiga kompanivis efter längd på så sätt att de resligaste karlarna tilldelades 1., 5. och 9. komp, de minsta 4., 8. och 12 komp.

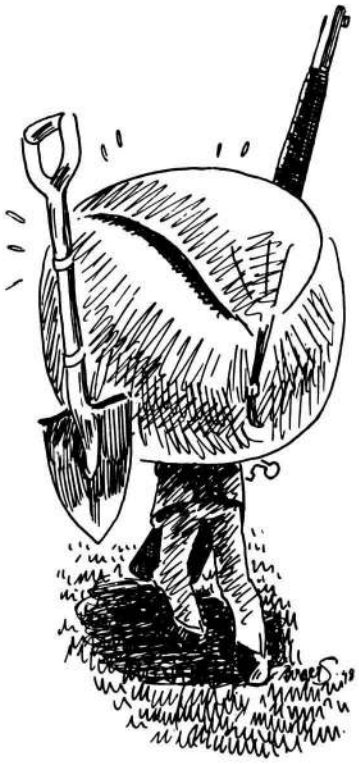
Under fältmarscherna hände det ofta att de längsta» och »minsta» kompanierna kommo att marschera efter varandra, varvid steglängden, i olika avseenden, var irriterande för dem som marscherade efter tätkompaniet.

Följande »skändningsvisa» (melodi: »Halta Lottas krog») förekom då ofta de båda tätkompanierna emellan.

4. kompanisterna:
»Stora långa drullar ä' ni
Stora långa drullar ä' ni
Stora långa drullar ä' ni
uppå femte kompanit.»
5. kompanisterna:
»Små små kvartsfigurer ä' ni
Små små kvartsfigurer ä' ni
Små små kvartsfigurer ä' ni
uppå fjärde kompanit.»

* * *

Sista marschpasset

En nyinryckt beväring kommer in på kompaniexpeditionen. Stannar innanför dörren och hälsar:

— Guss fre härinne.

— Ut karl, och kom in och hälsa som ni ska.

Om en stund knackar det försynt, in igen:

— Gudda, och tack för sist.

Om Fredrik Winblad von Walter

En f. d. hälsingeofficer har sänt in nedanstående anekdot om Fredrik Winblad von Walter med anledning av skildringen från 90-årsdagen i förra numret. Red. av Bocken är alltid tacksam för minnen från tjänsten vid regementet.

»En gång i mitten av 1890-talet, då Fredrik von Walter tjänstgjorde som troppchef på undertecknads pluton på Mohed och redan då hade ett par praktfulla, rakt utstående mustascher, som förvisso var hans stoltdet, så hände sig en dag att han vid morgonuppställningen uppträdde *utan* mustascher, vilket hade förändrat hans utseende och väckte allmän uppmärksamhet, vilket gjorde att jag efteråt frågade honom, vad som hade hänt. Då svarade han lite smått generat: — Jo, si, jag var i Lappsta'n i går och där fanns ett tält med ett positiv och en liten rolig apa, som jag hittade på komma för nära och innan jag visste ordet av, hade den fått tag i min ena mustasch och ryckt av den, och sen måste jag ju raka bort även den andra.

Plutonchefen.»

Gör hemmet trivsammare med

DURO

DURO-tapeterna är en god exponent för hemortens industrier. Begär därför DURO nästa gång och du får en vacker hållbar tapet från din egen hembygd

A-B
DUROTAPET
HAGASTRÖM

Sparklubben
är lösningen

Tala med kamraterna att bilda en sparklubb

•

I sparklubben är det roligt att spara och där går det också bra att spara små belopp

•

Rådgör snarast möjligt med

GEFLEBORGS LÄNS SPARBANK
FILIALER PÅ 31 PLATSER I LÄNET

Bästa fabrikat
Lägsta möjliga priser
*
SKOMAGASINET
DROTTNINGGATAN 33

Begär alltid
VICHY-
SODA-
SELTERS-
TONIC-
HELSANS VATTEN
Mineralvattenfabriken Helsans Nya A/B i Gefle
Telefon 329

GEFLE GLASMÄSTERI
AKTIEBOLAG
Telefon 3082 = 2781
•
Allt i *GLAS*
Allt i *RAMAR*

OSCAR ÅHMAN
Civil- & Uniformsskrädderi
Drottninggatan 28, Gävle
*
Stor sortering av engelska och svenska tyger ej blandade *Äkta uniformstyger*

Södra Norrlands Trädgårdscentral
Förening u. p. a.
SKÅNELAGRET
Drottninggatan 45 Gävle
Frukt- och Trädgårdsalster i parti

Färghandeln med den stora sorteringen i
Grundad 1894 Medlem av Sveriges Färghandlares Riksförbund
ARTISTMATERIAL - FÄRGER
KEMIKALIER - PARFYMER
SJUKVÅRDSARTIKLAR
Erik Lindberg Färghandel A-B
Centralpalatset, Gävle
Tel. linjeväljare: 525, 1525, 3125 & 5625

Telefoner:
416 och 3916

OLSSONS
BLOMSTERHANDEL

Nygatan 15
GEFLE

Skeppet

Quicklunch... 2.35

Kl. 11—14

Smör, bröd varmrätt, stort glas mjölk eller litet glas öl. Kaffe

Goda viner **Öl från fat**

★

Tyra Silversten
spelar piano samt sjunger till luta varje kväll

E.M.

VARUMÄRKET

för alla

SPORTARTIKLAR

hästhuvudet i hästskon
utgör en garanti för bästa svenska fabrikat

tillhandahålles i Sport- & Järnaffärer

A-B Elof Malmberg
GEFLE
Firman grundad år 1905

Militärekiperingen

har

LIDHOLMS
DROTTNINGGATAN 30

Grohmanns
Frukt, Choklad
Konfektyrer

Nygatan 31, Gefle
Telefoner 69 & 637

FRIGIDAIRE

KYLSKÅP

Över 8 miljoner belåtna köpare

Maskinaktiebolaget, Gävle Tel. 6090, 6093, 6098
Falun Tel. 1817

Representant i Söderhamn:
Firma Elektro Radio Tel. 1690

MILITÄREKIPERINGEN

i Gävle

CARL A. OHLSSON
DROTTNINGGATAN 33 GÄVLE

Gustafsbro Ljusa

Klass I
REKOMMENDERAS

A-B Gefle Förenade Bryggerier

Ordertelefon: *"Gävle Bryggerier"*

Vid behov av

TOBAKSVAROR

och

RÖKUTENSILIER

vänd Eder med förtroende till

Bengtssons Tobakshandel
Nygatan 25 GÄVLE Tel. 1869

BJÖRNKLÄDER

äro segslitna arbetskläder

Bocken 1948
Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg 2008-04-18**.